

บทที่ 2

ทฤษฎี แนวความคิด และความเป็นมาของการเลี้ยงไก่ไข่ในประเทศไทย

การศึกษาเพื่อหาแนวทางสำหรับการกำหนดองค์กรที่มีหน้าที่กำกับดูแลมาตรฐานคุณภาพนั้น จำเป็นที่จะต้องมีการศึกษาทฤษฎี แนวความคิดและความเป็นมาของการเลี้ยงไก่ไข่ในประเทศไทย ซึ่งมีหัวข้อดังที่จะศึกษาต่อไปนี้

2.1 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับระบบการผลิตและการค้าไก่ไข่และผลิตภัณฑ์

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับระบบการผลิตและการค้าไก่ไข่และผลิตภัณฑ์ที่สำคัญมีดังต่อไปนี้

2.1.1 ทฤษฎีว่าด้วยการขัดกันแห่งผลประโยชน์ (Conflict of Interest)²

คำว่า “Conflict of Interest” ไม่มีการให้คำจำกัดความหมายไว้อย่างชัดเจน อย่างไรก็ตามพบว่ามีการให้นิยามไว้อย่างหลากหลายและแตกต่างกัน ดังนี้

วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี ได้ให้คำจำกัดความว่า “การขัดกันของผลประโยชน์” (อังกฤษ: Conflict of interest) หมายถึง “สถานการณ์ที่บุคคลหรือหน่วยงาน ไม่ว่าจะเป็นเอกชนหรือรัฐบาล อยู่ในสถานะที่จะใช้ตำแหน่งหน้าที่ทางการหรือโดยอาชีพ แสวงหาผลประโยชน์ให้กับตัวเองหรือหน่วยงานของตัวเองก็ได้

ดร.วิทยากร เชียงกุล ได้ให้ความหมายของคำว่า “ผลประโยชน์ทับซ้อน” หมายถึง “ผลประโยชน์ที่ทับซ้อนกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัวและผลประโยชน์ส่วนรวมของผู้มีอำนาจหน้าที่ที่ต้องตัดสินใจทำงานเพื่อส่วนรวม ไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ เจ้าหน้าที่ขององค์กรภาคธุรกิจ เอกชน และเจ้าหน้าที่ภาคประชาสังคม (Civil Society)

รศ.ดร.นิยม รัฐอมฤต อติตรองเลขาธิการสถาบันพระปกเกล้า กล่าวว่า “ผลประโยชน์ทับซ้อนหรือผลประโยชน์ขัดกัน” คือ “สถานการณ์ที่บุคคล เช่น ทนายความ นักการเมือง ผู้บริหาร หรือผู้อำนวยการของบริษัท มีผลประโยชน์ทางวิชาชีพหรือส่วนตัวแข่งขันกับตำแหน่งที่ได้รับ ความไว้วางใจ ซึ่งการมีผลประโยชน์แข่งขันเช่นนี้ ทำให้การทำหน้าที่โดยไม่ลำเอียงทำได้ยาก แม้ว่าจะไม่มีหลักฐานการกระทำที่ไม่เหมาะสม

² เพลินตา ตันรังสรรค์. (2552, กันยายน -ตุลาคม). “กฎหมายภายใต้หลัก Conflict of Interest.”

โดยการมีผลประโยชน์ทับซ้อนย่อมทำให้เกิดภาพของความไม่เหมาะสมที่อาจบ่อนทำลายความไว้วางใจในความสามารถของบุคคลที่จะกระทำอย่างเหมาะสม เช่น ในวิชาชีพกฎหมาย ทนายความหรือสำนักกฎหมายที่มีผลประโยชน์ได้เสียกับลูกความจะถูกต้องห้ามมิให้เข้ามาทำหน้าที่เป็นตัวแทนของลูกความในคดี เป็นต้น

สำหรับผลประโยชน์ขัดกัน โดยสภาพไม่ได้หมายความว่ามีการกระทำผิดเกิดขึ้น แต่ในทางปฏิบัติเป็นไปได้ที่จะไม่เกิดกรณีการขัดกันทางผลประโยชน์ขึ้น ซึ่งสภาพการณ์ที่มีผลประโยชน์ทับซ้อนเช่นว่านั้นอาจเป็นปัญหาทางกฎหมายถ้าบุคคลพยายามที่จะใช้อิทธิพลโน้มน้าวการตัดสินใจเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว เช่น การเป็นผู้มีอำนาจตัดสินใจในงานที่ตัวเองมีผลประโยชน์ได้เสีย การทำงานภายนอกโดยงานนั้นมีผลประโยชน์ขัดกับงานปกติที่ทำอยู่ และการจัดซื้อจัดจ้างจากบริษัทที่เป็นเครือญาติหรือตัวเองเป็นเจ้าของกิจการ เป็นต้น

Dr. Michael MacDonald นักวิชาการด้านจริยธรรมแห่งมหาวิทยาลัย British Columbia และผู้อำนวยการ Centre for Applied Ethics ได้ให้คำนิยามของคำว่า “Conflict of Interest” หมายถึง “สถานการณ์ที่บุคคล เช่น เจ้าหน้าที่รัฐ ลูกจ้าง หรือนักวิชาชีพ มีผลประโยชน์ส่วนตัวหรือส่วนบุคคลมากพอจนเห็นได้ว่ากระทบต่อการปฏิบัติหน้าที่อย่างตรงไปตรงมา (ภาวะวิสัยหรือเป็นกลาง) โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ คือ

ประการแรก คือ ผลประโยชน์ส่วนตัว (Private interest) หรือผลประโยชน์ส่วนบุคคล (Personal interest) ซึ่งผลประโยชน์นี้อาจเป็นตัวเงินหรืออย่างอื่นก็ได้ ส่วนนี้โดยตัวมันเองแล้วไม่เสียหายอะไร เพราะใครๆ ก็แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวกันทั้งนั้น เช่น การหางานใหม่ที่มีรายได้ที่ดีกว่าเก่า เป็นต้น แต่ปัญหาจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อผลประโยชน์นี้ไปแย้งกับองค์ประกอบที่สอง นั่นคือการปฏิบัติหน้าที่ ทั้งนี้เพราะอำนาจหน้าที่ที่มีอยู่เกิดจากการมีตำแหน่ง หรือการเป็นเจ้าหน้าที่หรือเจ้าพนักงานตามกฎหมาย และองค์ประกอบสุดท้าย คือ เมื่อผลประโยชน์ที่ขัดแย้งนั้นไปแทรกแซงการตัดสินใจ หรือการใช้วิจารณญาณในทางใดทางหนึ่ง

ในฐานะของนักวิชาชีพ ผู้ให้บริการ หรือผู้จ้างวานย่อมคาดหวังในความเป็นกลางและความเป็นอิสระ ดังนั้น การหลีกเลี่ยงผลประโยชน์ขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้น (Potential) หรือเห็นได้ชัดเจนว่าต้องเกิดขึ้น (Apparent) หรือได้เกิดขึ้นจริงๆ (Actual) จึงเป็นเรื่องสำคัญ

ซึ่งความหมายของผลประโยชน์ขัดแย้งที่เห็นได้ชัดเจนว่าต้องเกิดขึ้น (Apparent) คือ ในกรณีที่ใครก็ตามที่มีเหตุมีผลย่อมต้องคิดว่ากรณีวินิจฉัยตัดสินที่เกิดขึ้นแล้วน่าจะไม่น่าจะเป็นไปตามที่ควรจะเป็น ส่วนผลประโยชน์ขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้น (potential) นั้น คือ สถานการณ์ที่อาจพัฒนาไปสู่ผลประโยชน์ขัดแย้งที่เกิดขึ้นจริงๆ

สำหรับประเภทของผลประโยชน์ขัดแย้งนั้น Dr. Michael Madonald ได้อ้างถึงหนังสือ “The Responsible Public Servant” ของ Ken Kernagen และ John Langford ซึ่งกล่าวถึงลักษณะของผลประโยชน์ขัดแย้งไว้ 7 ประเภท ดังต่อไปนี้

1) หาประโยชน์ให้ตนเอง (Self-dealing) ได้แก่ การใช้อำนาจหน้าที่เพื่อตนเอง เช่น ข้าราชการใช้อำนาจหน้าที่ทำให้บริษัทตัวเองได้งานรับเหมาจากรัฐ หรือฝากลูกหลานเข้าทำงาน เป็นต้น

2) รับผลประโยชน์ (Accepting benefits) คือ การรับสินบนหรือรับของขวัญ เช่น เป็นเจ้าพนักงานสรรพากรแล้วรับเงินจากผู้มาเสียภาษี หรือเป็นเจ้าหน้าที่จัดซื้อแล้วรับไม้กอล์ฟเป็นของกำนัลจากร้านค้า เป็นต้น

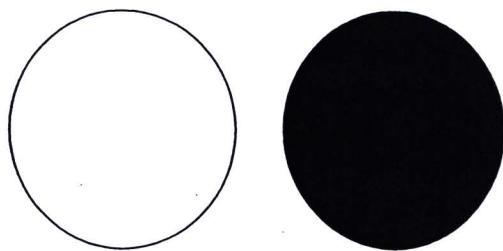
3) ใช้อิทธิพล (Influence peddling) เป็นการเรียกผลตอบแทนในการใช้อิทธิพลในตำแหน่งหน้าที่เพื่อส่งผลที่เป็นคุณแก่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอย่างไม่เป็นธรรม

4) ใช้ทรัพย์สินของนายจ้างเพื่อประโยชน์ส่วนตัว (Using your employer’s property for private advantage) เช่น การใช้รถยนต์ หรือคอมพิวเตอร์ของทางราชการทำงานส่วนตัว เป็นต้น

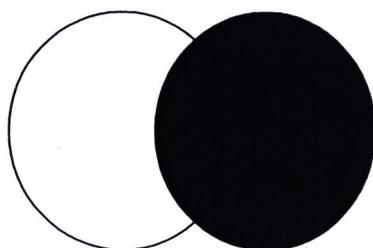
5) ใช้ข้อมูลลับของราชการ (Using confidential information) เช่น รู้ว่าราชการจะตัดถนนจึงรีบไปซื้อที่ดินในบริเวณดังกล่าวตักหน้าไว้ก่อน เป็นต้น

6) รับงานนอก (Outside employment or moonlighting) ได้แก่ การเปิดบริษัททำธุรกิจซ้อนกับบริษัทที่ตนเองทำงานอยู่ เช่น เป็นพนักงานขายแต่แอบเอาสินค้าของตัวเองมาขายแข่งหรือเป็นนักบัญชีแต่รับงานส่วนตัวจนไม่มีเวลาทำงานบัญชีในหน้าที่ให้กับบริษัท เป็นต้น

7) ทำงานหลังออกจากตำแหน่ง (Post-employment) คือ การไปทำงานให้กับผู้อื่นหลังจากออกจากที่ทำงานเดิม โดยใช้ความรู้หรืออิทธิพลจากที่เดิมมาชิงงาน หรือเอาประโยชน์โดยไม่เป็นธรรม เช่น เอาความรู้ในนโยบายและแผนของธนาคารแห่งประเทศไทยไปช่วยธนาคารเอกชนอื่นๆ หลังจากเกษียณ เป็นต้น

ก) พื้นที่สีขาวและสีดำอยู่แยกส่วนกัน

ข) พื้นที่สีเทาที่เกิดจากการซ้อนทับของสีขาวและสีดำ

ภาพที่ 2.1 แผนภูมิประโยชน์ขัดแย้ง (Conflict of Interest)

จากนิยามความหมายและลักษณะของ Conflict of Interest ดังกล่าวข้างต้น ในมุมมองของนักวิชาการทั้งในประเทศและต่างประเทศ จะพบว่า หลัก “Conflict of Interest” เป็นรากฐานของจริยธรรมโดยทั่วไป และเป็นแนวความคิดของความถูกต้องตามกฎหมายเกี่ยวกับการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัว โดยกฎหมายจะเป็นผู้กำหนดบทบาทสำคัญในการวางมาตรฐานในการควบคุมมิให้คนในสังคมแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวมากเกินไปจนไปก้าวก่ายหรือละเมิดสิทธิเสรีภาพในการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวของคนอื่นในสังคม และขณะเดียวกันก็ต้องป้องกันไม่ให้ผู้ดำรงตำแหน่งสาธารณะใช้อำนาจที่ได้รับมอบหมายจากประชาชนในการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวด้วย

2.1.2 ทฤษฎีว่าด้วยการแข่งขันโดยเสรี (Free Competition)

หลักการแข่งขัน โดยเสรี หรือระบบเศรษฐกิจแบบเสรีนิยม ซึ่งบางท่านเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม หรือระบบเศรษฐกิจแบบตลาด เป็นระบบเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นมาช้านานแล้ว และเป็นที่ยอมรับของหลายประเทศส่วนมากทางยุโรปตะวันตกและอเมริกา ลักษณะทั่วไปของการแข่งขัน โดยเสรี คือ

1) กรรมสิทธิ์ทรัพย์สินทุกคนมีสิทธิเป็นเจ้าของทรัพย์สินและทรัพยากรต่างๆ ตามกฎหมาย บุคคลที่มีกรรมสิทธิ์หรือเป็นเจ้าของทรัพย์สินใด ย่อมมีสิทธิและเสรีภาพที่จะใช้ หรือ แจกจ่ายทรัพย์สินนั้นไปในลักษณะใดๆ ก็ได้ ตราบใดที่การกระทำเช่นนั้นไม่ขัดต่อกฎหมายหรือระเบียบแบบแผนตลอดจนศีลธรรมอันดีหรือกระทบถึงบุคคลอื่น

2) เสรีภาพในธุรกิจ (Freedom of Enterprise) ประชาชนมีเสรีภาพในการประกอบอาชีพหรือเลือกอาชีพตามความถนัดเพื่อจะให้ผลตอบแทนแก่ตนมากที่สุด เอกชนมีอิสระในการเลือกวิธีการผลิต และการที่จะเสนอขายหรือไม่เสนอขายสินค้าที่ตนผลิต หรือมีอยู่แก่ผู้ใดก็ได้ ถ้าการกระทำเช่นนั้นไม่ทำความเดือดร้อนให้แก่คนส่วนใหญ่

3) ระบบราคา (Price System) จะเป็นตัวควบคุมให้การดำเนินการทุกส่วนของระบบเศรษฐกิจเป็นไปโดยถูกต้องตามความต้องการของคนส่วนใหญ่ เช่น ในการแก้ปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจทั้งสามประการ กลไกราคาจะเป็นตัวกำหนดว่าควรจะผลิตสินค้าอะไร กล่าวคือ ถ้าสินค้าชนิดใดที่มีคนต้องการมากที่สุดที่ผลิตแล้วจะขายได้และได้ราคาดีที่สุด ผู้ผลิตก็จะเลือกผลิตสินค้าชนิดนั้น ส่วนที่จะเลือกผลิตด้วยกรรมวิธีใด กลไกราคาจะเป็นตัวช่วยในการตัดสินใจว่าวิธีใดที่ผลิตแล้วเสียต้นทุนการผลิตต่ำที่สุดก็ควรจะใช้กรรมวิธีนั้น และการที่จะตัดสินใจว่าเมื่อผลิตสินค้าและบริการแล้วจะขายให้แก่ผู้ใด กลไกราคาก็เป็นตัวกำหนดอีกว่าผู้ที่ให้ราคาดีที่สุดในหมู่ผู้บริโภคก็ควรจะได้รับสินค้านั้น กลไกราคายังช่วยให้การจัดสรรทรัพยากรเป็นไปโดยมีประสิทธิภาพ เช่น ถ้าสินค้าชนิดหนึ่งมีการผลิตมากเกินไปเกินความต้องการของตลาด ทำให้ขายไม่หมด ผู้ขายก็ต้องลดราคาทำให้ขาดทุน ผู้ผลิตบางรายอาจต้องลดปริมาณการผลิตหรือเลิกการผลิต ทำให้ทรัพยากรที่เคยใช้สามารถได้รับการจัดสรรให้ไปผลิตสินค้าอื่นที่ยังมีคนต้องการมาก หรือใช้ผลิตสินค้าโดยผู้ผลิตที่มีประสิทธิภาพดีกว่า ทำให้ระบบเศรษฐกิจดีขึ้น ในทางตรงกันข้าม ถ้าเมื่อใดสินค้าเกิดขาดตลาด ราคาของสินค้านั้นจะสูงขึ้น ทำให้ผู้ผลิตสินค้าเพิ่มขึ้นเนื่องจากราคาสูงขึ้น ในที่สุดก็จะขจัดความขาดแคลนนั่น

4) การแข่งขัน (Competition) เป็นสิ่งสำคัญในการที่จะป้องกันการแสวงหากำไรเกินสมควร เนื่องจากว่าทุกคนมีสิทธิและเสรีภาพที่จะเข้าหรือออกจากระบบตลาด ดังนั้น ถ้าเมื่อใดเกิดมีผู้ผลิตรายใด หรือกลุ่มใดคิดจะผูกขาดหรือรวมหัวกันขึ้นราคาสินค้าเพื่อหวังกำไรเกินปกติ

ผู้ผลิตรายใหม่ๆ ก็จะเข้ามาตั้งกิจการเพื่อผลิตแข่งขันเพราะตนเห็นว่าสินค้านั้นขายได้ราคาดีผลที่สุด เมื่อจำนวนผู้ผลิตของสินค้านั้นมีมากขึ้น ปริมาณสินค้าที่เสนอขายในตลาดก็มีมากขึ้น เกิดการแย่งกันขาย แย่งกันลดราคา แทนที่ราคาสินค้าจะสูงขึ้นกลับลดลง และแทนที่ผู้ผลิตจะได้กำไร อาจเกิดการขาดทุน หรือได้กำไรน้อยลง

5) รัฐไม่เข้าแทรกแซงทางเศรษฐกิจ รัฐมีหน้าที่เพียงรักษาความปลอดภัย ความสงบเรียบร้อย และความยุติธรรมระหว่างหน่วยเศรษฐกิจเพื่อให้เอกชนมั่นใจในการทำธุรกิจต่างๆ

จากหลักการแข่งขันโดยเสรี เราพิจารณาได้ว่า รัฐบาลจะไม่เข้าไปควบคุมและแทรกแซงกิจกรรมทางเศรษฐกิจของเอกชน โดยจะปล่อยให้เอกชนเป็นผู้ดำเนินการทางเศรษฐกิจอย่างอิสระเสรี ไม่ว่าจะเป็นผู้ผลิตหรือผู้บริโภค ปัจจุบันทุกคนสามารถแสดงความรู้ความสามารถของตนได้อย่างเต็มที่ทำให้ระบบเศรษฐกิจมีการขยายตัวและเจริญรุ่งเรือง เพราะทุกคนมุ่งทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ แต่จากโลกทรรศน์ที่เป็นจริงนั้นทั้งในปัจจุบันและอดีตที่ผ่านมา นักเศรษฐศาสตร์ได้พบความบกพร่องหลายประการ คือ

1) ทำให้การกระจายรายได้ของประชาชนไม่เท่าเทียมกัน เพราะบุคคลในสังคมต่างมีทรัพย์สินไม่เท่าเทียมกัน บุคคลที่มีทรัพย์สินมากย่อมมีความได้เปรียบบุคคลที่มีทรัพย์สินน้อยกว่า ทั้งนี้ เพราะทรัพย์สินเป็นแหล่งกำเนิดของรายได้ คนที่มีทรัพย์สินมากย่อมแสวงหารายได้จากทรัพย์สินของตนได้มาก โอกาสที่จะสร้างความเหลื่อมล้ำทางรายได้ของบุคคลในสังคมจึงมีมากขึ้น ซึ่งหากคนที่มีทรัพย์สินมาก ซึ่งเรียกกันว่า “นายทุน” เป็นบุคคลที่ขาดจริยธรรมแล้ว โอกาสที่นายทุนจะเอารัดเอาเปรียบผู้อื่นย่อมมีมาก เพราะเขามักจะคำนึงถึงผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและกำไรมากๆ เป็นสำคัญโดยลืมคิดถึงจริยธรรม ลักษณะดังกล่าวอาจก่อให้เกิดความระส่ำระสายทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม จึงมีผลทำให้เศรษฐกิจต้องเสื่อมลง

2) ในบางสถานการณ์ระบบเศรษฐกิจแบบเสรีนิยม ไม่สามารถจะนำมาใช้แก้ไขสถานการณ์ได้ เช่นในภาวะฉุกเฉินหรือภาวะสงครามหากรัฐบาลปล่อยให้เอกชนดำเนินการโดยเสรี สถานการณ์ทางเศรษฐกิจอาจจะเลวลงกว่าที่เป็นอยู่ดังเช่น ประเทศอังกฤษในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 1 รัฐบาลต้องแทรกแซงเศรษฐกิจของเอกชนเพราะกลไกราคาใช้ไม่ได้ผลทำให้เกิดความขาดแคลนสินค้าและบริการต่างๆ จนต้องมีการปันส่วนสินค้าและบริการต่างๆ

3) ระบบเศรษฐกิจแบบเสรีนิยม หากมีผู้ผลิตสินค้าและบริการน้อยราย โอกาสที่ผู้ผลิตจะรวมตัวกันเพื่อผูกขาดการผลิตและบริการย่อมเป็นไปได้ง่าย เพราะรัฐบาลไม่สามารถจะเข้ามาแทรกแซงกิจการทางเศรษฐกิจได้ ผลเสียก็จะตกอยู่กับผู้บริโภคและผู้ใช้งาน ซึ่งจะถูกรัดเอารัด

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ	
ห้องสมุดวิจัย	
วันที่	24 กค 2555
เลขทะเบียน	247478
เลขเรียกหนังสือ	

โดยการขึ้นราคาสินค้าให้สูงและกดค่าจ้างค่าแรงงานให้ต่ำ³

2.1.3 ทฤษฎีอรรถประโยชน์ (Utilitarianism)

ทฤษฎีอรรถประโยชน์โดยทั่วไปอาจเรียกว่า ประโยชน์นิยม สุขนิยม หรือผลวาท เป็นปรัชญาเชิงจริยธรรมที่เชื่อว่าสิ่งซึ่งจะถือว่าเป็นความดีหรือความชั่วอันแท้จริงในโลกนี้อยู่ที่ว่า สิ่งนั้นสร้างความทุกข์หรือความสุขให้เกิดแก่มนุษย์ การกระทำใดๆ ที่จะเรียกได้ว่า ถูกต้องหรือผิดงามต้องเป็นการกระทำที่สำเร็จประโยชน์ในการก่อให้เกิดความสุขขึ้นมา ส่วนความสุขก็คือ บรรดาความพึงพอใจทั้งหมด ความพึงพอใจนั้นต้องถือว่าเป็นสิ่งที่ดี ดังนั้น สิ่งซึ่งถือว่าเป็นหัวใจของลัทธิอรรถประโยชน์ก็คือความสุข (Happiness) และความสุขนี้เองจึงนำไปสู่การตีความลัทธิอรรถประโยชน์ออกเป็นสองแนวทางสำคัญๆ คือ ลัทธิอรรถประโยชน์แบบสุขนิยม (Hedonistic Utilitarianism) ของเบนแธม และลัทธิอรรถประโยชน์เชิงอุดมคติ (Ideal Utilitarianism) ของจอห์น สจ๊วต มิลล์

สาระสำคัญของลัทธิอรรถประโยชน์เบนแธม กล่าวว่า วัตถุประสงค์ของการบัญญัติคือการส่งเสริมหรือสร้างคุณความดีต่อสาธารณชนเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ฉะนั้น ผู้ตรากฎหมายควรใช้ลัทธิอรรถประโยชน์ทั่วไป (General Utility) ในการบัญญัติกฎหมาย หลักทฤษฎีอรรถประโยชน์ของเบนแธมเป็นหลักการใช้รองรับหรือปฏิเสธการกระทำใดๆ โดยพิจารณาจากแนวโน้มแห่งผลลัพธ์ ซึ่งปรากฏเป็นการเพิ่มหรือลดความสุขของบุคคลผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้อง ด้วยการกระทำนั้นๆ เบนแธม ได้คำนวณความสุขด้วยการตั้งสมมติฐานเชิงจิตวิทยา วิเคราะห์ถึงธรรมชาติของมนุษย์ว่า ธรรมชาติได้กำหนดให้การกระทำของมนุษย์อยู่ใต้นายเหนือหัวสูงสุดสองตัว คือ ความสุขหรือความพึงพอใจ และความทุกข์ โดยนายเหนือหัวจะเป็นตัวกำหนดหรือบอกกล่าวว่าจะกระทำอะไร และหลีกเลี่ยงอะไร ซึ่งจากสมมติฐานเชิงประจักษ์เช่นนี้ทำให้เชื่อต่อไปว่าความดีหรือความชั่วร้ายของการกระทำควรจะวัดได้จากปริมาณความสุขหรือความทุกข์ที่เกิดขึ้นอันเป็นผลของการกระทำนั้นๆ และความชั่วทั้งหมดคือสิ่งที่ก่อให้เกิดความทุกข์ ส่วนความดีทั้งหมด คือ สิ่งที่ได้ผลลัพธ์เป็นความสุข

อรรถประโยชน์ จึงหมายถึง ระดับความพอใจที่ผู้บริโภคได้รับเมื่อสามารถบำบัดความต้องการของตนได้ด้วย การบริโภคสินค้าและบริการอรรถประโยชน์ที่ผู้บริโภคจะได้รับ จะมากหรือน้อยเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับคุณสมบัติของสินค้าและบริการนั้นๆ ในการบำบัดความต้องการแต่ละคน

1) คุณสมบัติของสินค้าและบริการที่ก่อให้เกิดอรรถประโยชน์ อาจแบ่งออกได้เป็น 3 ลักษณะ คือ

³ ประพนธ์ คณาวิทยา. (2541). ประสิทธิภาพและมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดราคาสินค้าและป้องกันการผูกขาดตามกฎหมายไทยในปัจจุบัน. หน้า 7-14.

(1) ธรรมชาติของประโยชน์ที่ผู้บริโภครับจากการบริโภคสินค้าและบริการจะมากหรือน้อยเพียงไรขึ้นอยู่กับความพอใจของผู้บริโภคแต่ละคน ดังนั้นในการบริโภคสินค้าและบริการชนิดเดียวกัน ธรรมชาติของประโยชน์ที่ผู้บริโภคแต่ละคนจะได้ จากการบริโภคสินค้าและบริการชนิดนั้นๆ จะไม่เท่ากันถ้าผู้บริโภคนสองคนบริโภคสินค้าหรือบริการชนิดเดียวกันในปริมาณเท่ากันและถ้าผู้บริโภคนแรกได้รับธรรมชาติของประโยชน์มากกว่าผู้บริโภคนที่สอง แสดงว่าผู้บริโภคนแรกมีความพอใจหรือความชอบบริโภคสินค้าชนิดนั้นมากกว่าผู้บริโภคนที่สอง

(2) กรณีของผู้บริโภคคนใดคนหนึ่งการที่เขาต้องการบริโภคสินค้าหรือบริการอย่างหนึ่งมากกว่าอีกอย่างหนึ่งก็ย่อมอธิบายว่าสินค้าที่เขาต้องการบริโภคมากกว่านั้นให้ธรรมชาติของประโยชน์แก่เขามากกว่าสินค้าอีกอย่างหนึ่ง

(3) สินค้าและบริการที่ให้ธรรมชาติของประโยชน์แก่ผู้บริโภคไม่จำเป็นต้องมีคุณสมบัติพิเศษในความหมายทั่วไปก็ได้ ดังนั้น สินค้าประเภทยาเสพติดและผิดกฎหมาย เช่น เฮโรอีน กัญชา หรือยาบ้า และสินค้าที่เป็นพวกอบายมุข เช่น อาบอบนวด และสุรา จึงเป็นสินค้าที่มีธรรมชาติของประโยชน์แก่กลุ่มที่พอใจบริโภคสินค้านี้ดังกล่าวซึ่งสามารถบำบัดความต้องการของพวกเขาได้ แม้ว่าในทางสุขอนามัยแล้วสินค้านั้นมีโทษต่อสุขภาพร่างกายก็ตาม แต่ธรรมชาติของประโยชน์จากการบริโภคสินค้าและบริการไม่เกี่ยวข้องกับศีลธรรม กฎหมาย หรือประโยชน์ด้านสุขภาพแต่อย่างใด

2) การวัดธรรมชาติของประโยชน์

ในการวัดธรรมชาติของประโยชน์สามารถทำได้ด้วยกันสองทางคือ

(1) การวัดเป็นตัวเลขที่แน่นอน แนวทางการวัดธรรมชาติของประโยชน์แบบนี้ สามารถบอกได้ว่าความพอใจที่มีต่อสินค้าต่างๆ มีปริมาณแตกต่างกันเท่าใด โดยเปรียบเทียบในทางตัวเลข ซึ่งการวัดธรรมชาติของประโยชน์เป็นตัวเลขที่แน่นอนนี้ จะกระทำได้ก็ต่อเมื่อเงื่อนไขสองอย่างเป็นความจริง โดยเงื่อนไขสำหรับผู้บริโภคคนใดคนหนึ่ง เราต้องสามารถรวมความพอใจที่มีต่อสินค้าแต่ละอย่างได้ หมายความว่า เราสามารถรวมปริมาณธรรมชาติของประโยชน์ที่ได้รับจากการบริโภคเกี่ยวกับ การบริโภคขนมปลาгим ไข่เต่าเข้าด้วยกันได้ ทั้งนี้เพราะธรรมชาติของประโยชน์ของสินค้าชนิดใดๆ ขึ้นอยู่กับ การบริโภคสินค้าชนิดนั้นอย่างเดียว ไม่เกี่ยวข้องกับปริมาณการบริโภคสินค้าชนิดอื่นๆ จึงไม่เกิดปัญหาในการจัดธรรมชาติของประโยชน์ของสินค้าแต่ละชนิด และในการรวมธรรมชาติของประโยชน์ของสินค้าชนิดต่างๆ ส่วนเงื่อนไขที่สอง คือ เราสามารถเปรียบเทียบระดับความพอใจต่อสินค้าของแต่ละคนได้ โดยมีสมมติฐานว่าผู้บริโภคแต่ละคนมีรสนิยมเช่นเดิมไม่เปลี่ยนแปลง

(2) การวัดความพอใจเป็นลำดับมากน้อย โดยวัดลำดับความชอบที่มีต่อสินค้าว่าชอบอันไหนมากกว่ากัน แต่ไม่ได้วัดว่ามากหรือน้อยกว่ากันเท่าใด เพราะความพอใจเป็นเรื่องของจิตใจของแต่ละบุคคล ซึ่งไม่อาจวัดออกมาเป็นปริมาณหรือหน่วยที่แน่นอนได้ เพียงแต่รู้ว่า

ชอบอะไรมากกว่ากันเท่านั้น เช่น ถ้าเรามีสินค้าอยู่ 3 อย่าง คือ กาแฟ ชา โอวัลติน ผู้บริโภคสามารถบอกได้ว่าเขาชอบโอวัลตินมากกว่าชามากกว่ากาแฟ แต่ไม่สนใจว่าอรรถประโยชน์ที่ได้จากการบริโภคโอวัลตินมากกว่าการบริโภคชาเท่าใด และมากกว่าการบริโภคกาแฟเท่าใด

2.2 แนวความคิดพื้นฐานทางเศรษฐศาสตร์เกี่ยวกับราคาผลิตภัณฑ์เกษตร

ผู้บริหารประเทศทุกสมัยได้ให้ความสำคัญเรื่องของราคาผลิตภัณฑ์เกษตรเสมอ พยายามวางนโยบายที่จะรักษาระดับราคาสินค้าเกษตรมิให้ตกต่ำ ด้วยการใช้นโยบายและวิธีการต่างๆ เช่น มาตรการพยุงราคา ประกันราคา การแทรกแซงตลาด และวิธีการภายใต้มาตรการเหล่านี้ ได้แก่ การให้เงินกู้ดอกเบี้ยต่ำแก่ผู้ค้าข้าวเปลือก การรับจำนำข้าวเปลือก การรับซื้อข้าวเปลือกแทรกแซงตลาด ฯลฯ

2.2.1 อุปสงค์ของสินค้าเกษตร

อุปสงค์หรือการเสนอซื้อ (Demand) หมายถึง ปริมาณการเสนอซื้อสินค้าชนิดใดชนิดหนึ่ง ที่ผู้ต้องการซื้อ ณ ระดับราคาต่างๆ ในเวลาและสถานที่ที่กำหนด ซึ่งเป็นการแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณสินค้าที่ผู้ซื้อต้องการซื้อ และสามารถซื้อหาได้จริงกับราคาสินค้า

กฎของอุปสงค์ (The law of demand) กล่าวว่า “เมื่อราคาสินค้าต่ำลง ผู้ซื้อจะเสนอซื้อสินค้ามากขึ้น และเมื่อราคาสินค้าแพงขึ้น ผู้ซื้อจะซื้อสินค้าน้อยลง”

อุปสงค์ของสินค้าแบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ อุปสงค์เพื่อการบริโภค และอุปสงค์เพื่อการเก็บรักษาและเพื่อเก็งกำไร

เมื่อกล่าวถึงอุปสงค์ของสินค้าชนิดใดชนิดหนึ่ง สิ่งแรกที่เราจะต้องคำนึงถึง คือ ปริมาณการเสนอซื้อสินค้าในระดับราคาต่างๆ ที่ปรากฏอยู่นั้น เป็นเพียงเฉพาะระยะเวลาและสถานที่หนึ่งเท่านั้น หากเวลาและสถานที่เปลี่ยนไป ปริมาณการซื้อสินค้าในระดับราคาสินค้าต่างๆ จะเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย ซึ่งนอกจากระยะเวลาและสถานที่แล้ว การที่อุปสงค์เปลี่ยนแปลงอาจมีสาเหตุมาจากสิ่งต่างๆ ดังต่อไปนี้

1) จำนวนประชากร เมื่อจำนวนประชากรเพิ่มขึ้น ความต้องการสินค้าชนิดต่างๆ จะเพิ่มขึ้นตามไปด้วย ณ ระดับราคาเท่าเดิมจะมีปริมาณความต้องการเสนอซื้อเพิ่มขึ้น และในทำนองตรงกันข้ามเมื่อจำนวนประชากรลดลง ปริมาณความต้องการเสนอซื้อสินค้าที่ระดับราคาเดิมจะลดลง

2) รายได้ของประชากร เมื่อประชากรมีรายได้เปลี่ยนแปลงไป จะมีผลกระทบต่อปริมาณเสนอซื้อสินค้าต่างๆ ให้เปลี่ยนแปลงตามไปด้วย เช่น เมื่อรายได้เพิ่มขึ้นจะทำให้ปริมาณการเสนอซื้อสินค้าเพิ่มขึ้นในระดับราคาสินค้าเดิม

3) ราคาสินค้าที่ใช้ทดแทนกันได้ เมื่อราคาสินค้าที่ใช้ทดแทนกับสินค้าที่บริโภคอยู่เปลี่ยนแปลงไป จะมีผลให้ปริมาณการเสนอซื้อสินค้าที่บริโภคอยู่เปลี่ยนแปลงตามไปด้วย เช่น ขณะที่ราคาไข่ไก่ถูกลง ปริมาณการเสนอซื้อไข่เป็ดจะลดต่ำลง แม้ว่าราคาไข่เป็ดจะไม่เปลี่ยนแปลงก็ตาม ทั้งนี้เพราะผู้ซื้อเห็นว่าไข่เป็ดและไข่ไก่สามารถใช้ทดแทนกันได้ เมื่อราคาไข่ไก่ถูกลงจะหันไปบริโภคไข่ไก่มากขึ้น ปริมาณการเสนอซื้อไข่เป็ดจึงลดลง

4) การเก็งหรือคาดการณ์ว่า สถานการณ์บางอย่างจะเกิดขึ้น เช่น คาดว่าราคาสินค้าจะสูงขึ้น หรือเกิดภาวะขาดแคลน หรือเกิดสงครามขึ้น ซึ่งจะมีผลทำให้ผู้ซื้อสินค้ามากขึ้น ณ ระดับราคาเดิม

5) อื่นๆ ได้แก่ ธรรมเนียม การโฆษณา ระดับการศึกษาและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ หากปัจจัยเหล่านี้เปลี่ยนแปลงไปจะทำให้การเสนอซื้อสินค้าเปลี่ยนแปลงไปตามด้วย เช่น การศึกษาทำให้ผู้บริโภคทราบว่า ผลิตผลชนิดใดมีคุณค่าทางอาหารเป็นอย่างไร สมควรบริโภคมากน้อยเพียงไร แต่บริโภคอาหารประเภทข้าวหรือแป้งน้อยลง หรือสินค้าใดที่จัดบริการอำนวยความสะดวกแก่ผู้บริโภคมากขึ้น ผู้บริโภคก็มักจะหันมาซื้อสินค้านั้นมากขึ้น เช่น การจัดหีบห่อสวยงาม จัดอาหารให้อยู่ในรูปที่จะบริการได้ทันที การแช่เย็นเหล่านี้เป็นต้น

2.2.2 อุปทานของสินค้าเกษตร

อุปทาน (Supply) หมายถึง ความต้องการด้านผู้ผลิต หรือผู้ขายในอันที่จะขายสินค้าหรือบริการโดยมีความสัมพันธ์กับราคาของสินค้า ซึ่งจะเป็นไปตามกฎว่าด้วยอุปทาน (The law of Supply)

กฎของอุปทานกล่าวว่า “ปริมาณของสินค้าหรือบริการใดๆ ที่ผู้ผลิตเต็มใจที่จะนำออกขายจะมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางเดียวกันกับราคา” นั่นก็คือ ถ้าสินค้าหรือบริการขายได้ในราคาสูง อุปทานของสินค้านั้นจะมีมาก คือ ปริมาณสินค้าที่ผู้ขายเต็มใจนำออกขายจะมีจำนวนมาก แต่ถ้าสินค้าหรือบริการขายได้ในราคาต่ำ อุปทานของสินค้าก็จะมีน้อย คือ ผู้ขายจะนำสินค้าออกมาขายเป็นจำนวนน้อยเพราะสินค้าไม่ได้ราคา

อุปทานของสินค้าสามารถแบ่งออกได้ 3 ชนิด คือ

1) อุปทานในระยะตลาด (Supply in Market Period) หมายถึง อุปทานของสินค้าชนิดใดชนิดหนึ่งที่พิจารณาในระยะเวลานั้นๆ จนไม่สามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการผลิตได้ และมีสินค้าเป็นจำนวนที่แน่นอน เช่น ได้ขนสินค้าไปถึงตลาดหรือเก็บเกี่ยวผลผลิตเรียบร้อยแล้ว ดังนั้น ปริมาณการเสนอขายสินค้ามีจำนวนอยู่จำนวนหนึ่งเสมอ ไม่สามารถเพิ่มจำนวนขึ้นได้ทันทีเมื่อผู้บริโภคมีความต้องการมากขึ้น

2) อุปทานในระยะสั้น (Supply in Short run) หมายถึง อุปทานของสินค้าชนิดใดชนิดหนึ่งที่พิจารณาในระยะเวลาสั้นพอที่จะปรับปรุงการผลิตให้มีผลผลิตเปลี่ยนแปลงไปได้ในจำนวนจำกัด ทั้งนี้ เนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงปัจจัยผันแปร ดังนั้น ปริมาณการเสนอขายสินค้าในระยะสั้นจะเป็นเท่าใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับราคาสินค้าตลอดจนราคาของปัจจัยผันแปรด้วย

3) อุปทานในระยะยาว (Supply in long run) หมายถึง อุปทานของสินค้าชนิดใดชนิดหนึ่งที่พิจารณาในระยะเวลายาวนานจนผู้ผลิตสามารถเปลี่ยนแปลงการผลิตได้อย่างสมบูรณ์ ดังนั้น ปริมาณการเสนอขายสินค้าในระยะยาวจะเป็นเท่าใด จึงขึ้นอยู่กับราคาของสินค้าและราคาของปัจจัยการผลิต

ทั้งนี้ สาเหตุที่ทำให้อุปทานมีการเปลี่ยนแปลง มีดังต่อไปนี้

1) การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี เช่น นำเอาวิชาการผลิตแผนใหม่มาใช้ การใช้พันธุ์ใหม่ที่ทำให้ผลผลิตต่อไร่สูง ก็จะทำให้อุปทานเพิ่มขึ้น

2) ราคาปัจจัยการผลิตเปลี่ยนแปลง เช่น ราคาน้ำมัน หรือค่าแรงสูงขึ้น ผู้ผลิตอาจลดการผลิตลง จึงทำให้อุปทานลดลง

3) ผู้ผลิตต้องการกำไรจากการทำกิจกรรมอื่น เช่น ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือเดิมเกษตรกรปลูกปอกันมาก แต่ต่อมาปอราคาตกต่ำและมันสำปะหลังราคาดี เกษตรกรจึงเปลี่ยนปัจจัยการผลิตบางส่วนไปปลูกมันสำปะหลังแทน ดังนั้น อุปทานจึงลดลง

4) การเปลี่ยนแปลงของสินค้าอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น เกษตรกรทำการปลูกถั่วเหลืองเพียงอย่างเดียวในฟาร์ม เพื่อส่งเป็นวัตถุดิบให้โรงงานผลิตน้ำมันพืช โดยเฉพาะ แต่พอกิจการน้ำมันพืชตกต่ำลง ถั่วเหลืองขายไม่ได้ราคาก็ตกต่ำ เกษตรกรจึงจำเป็นต้องลดเนื้อที่ปลูกถั่วเหลืองลง จึงทำให้อุปทานถั่วเหลืองลดลง

5) ปัจจัยทางกายภาพหรือทางสถาบัน เช่น ปัจจัยทางกายภาพก็ได้แก่ ดินฟ้าอากาศแปรปรวน ฝนล่า น้ำท่วม ฯลฯ ก็ทำให้อุปทานลดลงได้ หรือปัจจัยทางสถาบันก็ได้แก่ พระราชบัญญัติหรือข้อห้ามต่างๆ ของทางราชการ

2.2.3 ราคาสินค้าเกษตร

ราคา คือ มูลค่าแห่งการแลกเปลี่ยนของสินค้าชนิดใดชนิดหนึ่งที่วัดได้ด้วยหน่วยเงินตรา

1) การกำหนดราคาสินค้าเกษตร (Price Determination) เหมือนกับการกำหนดราคาสินค้าโดยทั่วไป คือ ราคาจะเกิดขึ้นต่อเมื่อเส้นอุปสงค์และอุปทานตัดกัน ณ จุดใดจุดหนึ่ง ซึ่งเรียกว่า จุดสมดุลหรือจุดดุลยภาพ (Equilibrium)

จากหลักเศรษฐศาสตร์เบื้องต้น กล่าวว่า ปริมาณซื้อ (Quantity demanded) และ ปริมาณขาย (Quantity supplied) ถูกกำหนดโดยราคา นั่นคือ ปริมาณซื้อจะสูงขึ้น เมื่อราคาลดลง และปริมาณขายจะสูงขึ้นเมื่อราคาเพิ่มขึ้น ด้วยเหตุนี้ จึงมีระดับราคาหนึ่งที่ปริมาณซื้อเท่ากับปริมาณขายพอดี ณ ระดับราคานี้ เรียกว่า “ราคาดุลยภาพ (Equilibrium Price)”

2) เสถียรภาพของราคา (Stability of Prices)

การที่จะกล่าวว่าสินค้าชนิดใดมีเสถียรภาพของราคาหรือไม่นั้น ให้ศึกษาว่าราคาของสินค้านั้นมีการเปลี่ยนแปลงขึ้นลงบ่อยครั้งไหม และดูด้วยว่าการเปลี่ยนแปลงของราคาแต่ละครั้งเป็นจำนวนมากหรือน้อย ถ้าปรากฏผลว่าสินค้านั้นมีการเปลี่ยนแปลงของราคาเกิดขึ้นบ่อยมาก และจำนวนของราคาที่เปลี่ยนแปลงก็สูงด้วย แสดงว่าสินค้านั้นไม่มีเสถียรภาพของราคา และในทางตรงกันข้าม ถ้าสินค้านั้นราคาไม่ค่อยจะเปลี่ยนแปลงหรือแม้มีการเปลี่ยนแปลงบ้างจำนวนราคาที่เปลี่ยนแปลงก็ไม่มากนัก แสดงว่าสินค้านั้นมีเสถียรภาพของราคา

เสถียรภาพของราคาสินค้านอกจากจะขึ้นอยู่กับ การเปลี่ยนแปลงของอุปสงค์และอุปทานจนเป็นเหตุให้ราคาเปลี่ยนแปลงขึ้นลงแล้ว ยังเป็นผลมาจากลักษณะความยืดหยุ่นของอุปสงค์และอุปทานของสินค้านั้นๆ ด้วย กล่าวคือ ถ้าสินค้าใดที่อุปสงค์และอุปทานมีความยืดหยุ่น (Elastic) สินค้านั้นจะมีเสถียรภาพของราคาดีกว่าสินค้าที่อุปสงค์และอุปทานมีความยืดหยุ่นน้อย (Inelastic)

นอกจากนี้เสถียรภาพของราคายังขึ้นอยู่กับอัตราส่วนการปรับตัวระหว่างอุปสงค์และอุปทานด้วย กล่าวคือถ้าสินค้าใดที่อุปสงค์และอุปทานสามารถปรับตัวเข้าหากันได้ทันทีและรวดเร็ว ราคาก็จะไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก เสถียรภาพของราคาของสินค้านั้นจึงมีมากกว่าสินค้าที่อุปสงค์และอุปทานปรับตัวเข้าหากันได้ช้าและต้องใช้ระยะเวลา เช่น สินค้าเกษตร เป็นต้น

ถ้าเปรียบเทียบราคาของสินค้าเกษตรกรรมและสินค้าอุตสาหกรรมแล้วจะปรากฏว่าราคาสินค้าอุตสาหกรรมมีเสถียรภาพ (Stable) กว่าราคาสินค้าเกษตรกรรม ทั้งนี้เพราะว่าสินค้าอุตสาหกรรมสามารถเพิ่มหรือลดปริมาณได้ง่ายและแน่นอน แต่สินค้าเกษตรกรรมผู้ผลิตไม่สามารถควบคุมปริมาณการผลิตที่แน่นอนได้ เพราะขึ้นอยู่กับดินฟ้าอากาศตามธรรมชาติ ประกอบกัน การเพิ่มหรือลดปริมาณก็ทำไม่ได้ทันทีที่ต้องการเพราะลักษณะทางชีววิทยาของพืชและสัตว์แต่ละชนิดด้วย

3) ราคาเสมอภาค (Parity Price)

ราคาเสมอภาคของสินค้าต่างๆ ก็คือ ราคาขายเฉลี่ยต่อหน่วย (เกวียน, ถัง) ของสินค้านั้น ต้องเท่ากับต้นทุนเฉลี่ยต่อหน่วยของสินค้านั้น แล้วบวกด้วยกำไรอีกบางส่วนจึงจะทำให้ผู้ผลิตดำเนินกิจการอยู่ได้

4) การเกิดราคาสินค้าเกษตร

เนื่องด้วยลักษณะพิเศษด้านการผลิตของสินค้าเกษตร จึงสามารถจำแนกลักษณะการเกิดราคาสินค้าเกษตรออกได้เป็น 3 ระยะ ดังนี้

(1) ระยะตลาด ในระยะนี้การผลิตสินค้าเกษตรได้สิ้นสุดลงแล้ว มีจำนวนผลิตที่แน่นอน อุปทานของสินค้ามีลักษณะไม่ยืดหยุ่น (Perfectly inelastic) หรือยืดหยุ่นเพียงเล็กน้อย ขึ้นอยู่กับความจำกัดในการเก็บรักษา ดังนั้น การเกิดราคาสินค้าเกษตรในระยะนี้จึงถูกกำหนดโดยอุปสงค์ของสินค้าเป็นสำคัญ ถ้าอุปสงค์มากกว่าราคาจะสูง ถ้าอุปสงค์น้อยกว่าราคาก็จะต่ำ

(2) ระยะสั้น ในระยะนี้การผลิตสินค้าเกษตรได้ดำเนินการไปแล้ว การเปลี่ยนแปลงจำนวนผลผลิตที่จะเสนอขายออกสู่ตลาดอาจทำได้บ้างเพียงเล็กน้อย (อุปทานมีความยืดหยุ่นต่ำ) โดยเปลี่ยนจำนวนปัจจัยแปรผันในการผลิต ดังนั้น ราคาสินค้าในระยะนี้จึงถูกกำหนดโดยปัจจัยด้านต้นทุนการผลิตด้วย นอกเหนือไปจากด้านอุปสงค์ของราคาสินค้า หากราคาสินค้าคุ้มกับต้นทุนแปรผันที่ได้ลงทุนไปหรือที่จะลงทุนเพิ่มขึ้น ผู้ผลิตก็จะยังทำการผลิตหรือขยายการผลิตออกไป

(3) ระยะยาว ในระยะนี้การผลิตสินค้ายังไม่ดำเนินการ ผู้ผลิตสามารถเปลี่ยนแปลงจำนวนผลผลิตได้อย่างสมบูรณ์ อุปทานจะมากหรือน้อยจะขึ้นอยู่กับราคาสินค้า และต้นทุนการผลิตเป็นสำคัญ หากราคาไม่คุ้มไม่มีการผลิตเลยก็ได้ อุปทานของสินค้าในระยะนี้จะยืดหยุ่นมากขึ้น ราคาถูกกำหนดโดยด้านอุปทานมากขึ้น

5) ความเคลื่อนไหวของราคาสินค้าเกษตร

เนื่องด้วยสินค้าเกษตรโดยส่วนใหญ่ค่าความยืดหยุ่นของอุปสงค์และอุปทานมีค่าความยืดหยุ่นน้อย (Inelastic) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องอุปทานของสินค้าเกษตร จะขึ้นอยู่กับสถานะธรรมชาติ และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่มนุษย์ผลิตสินค้าอื่นขึ้นมาทดแทน จึงมีผลทำให้ราคาสินค้าเกษตรเคลื่อนไหวขึ้นลง สำหรับการเคลื่อนไหวของราคาสินค้าเกษตรจะจำแนกออกเป็น 5 ประเภท คือ

(1) การเคลื่อนไหวในระยะสั้น (Short time Movement)

การเปลี่ยนแปลงในลักษณะนี้ เป็นการเปลี่ยนแปลงของอุปสงค์และอุปทานของสินค้าเกษตรในช่วงระยะเวลาสั้นๆ เช่น อาจจะเป็นการเปลี่ยนแปลงเป็นรายชั่วโมง รายวัน หรือรายสัปดาห์ เช่น สินค้าประเภทผักสด และอาหารทะเลสดต่างๆ ที่เก็บไว้ไม่ได้นาน ในตอนเช้าราคาจะแพง พอตกเย็นอาจลดราคาลง หรือบางวันมีผลผลิตเข้าสู่ท้องตลาดมากราคาก็จะถูกลง

(2) การเคลื่อนไหวตามฤดูกาล (Seasonal Movement)

การเคลื่อนไหวในลักษณะนี้คือ ในช่วงที่ผลผลิตเกษตรออกสู่ท้องตลาด ราคาสินค้าเกษตรชนิดนั้นจะมีราคาต่ำลง เพราะมีปริมาณผลผลิตเข้าสู่ท้องตลาดมาก แต่เมื่อหลังผล

ระยะเวลาเก็บเกี่ยวผ่านไปแล้วราคาจะเริ่มสูงขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม ราคาที่เคลื่อนไหวขึ้นลงนั้น ไม่จำเป็นจะต้องเท่ากันทุกปี ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ เช่น อุปสงค์ของตลาดในประเทศ และตลาดโลก สภาพภาวะธรรมชาติที่เอื้ออำนวยต่อการผลิต

นอกจากนี้หากเป็นสินค้าที่เน่าเสียง่าย หรือเก็บรักษาได้ยาก เช่น ผักผลไม้ สินค้าประเภทนี้ ราคาจะเปลี่ยนแปลงขึ้นลงมากกว่าสินค้าที่ไม่เน่าเสียง่าย เช่น พวงชมพูพืชต่างๆ จึงมีผลทำให้ราคาที่สูงขึ้นหลังนอกฤดูการเก็บเกี่ยวขึ้นเกิดจากค่าใช้จ่ายในการเก็บรักษา ได้แก่ ค่าโกดังสินค้า ค่าจ้างคนงานที่จะต้องดูแลและความเสี่ยงต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

(3) การเคลื่อนไหวแบบวัฏจักร (Cyclical Variation)

การเคลื่อนไหวในลักษณะนี้จะเป็นตามทฤษฎีไฮแมนมูม โดยราคาจะเคลื่อนไหวขึ้นลงตลอดโดยวัฏจักรหนึ่งจะกินเวลานานเท่าไรนั้น ขึ้นอยู่กับชนิดของพืชและสัตว์ที่ทำการศึกษา ซึ่งบางครั้งอาจจะใช้เวลานานถึง 15-20 ปี ถึงจะครบรอบครั้งหนึ่ง

(4) การเคลื่อนไหวแบบแนวโน้มในระยะยาว (Long Term Trend)

การเคลื่อนไหวในลักษณะนี้ เป็นการเคลื่อนไหวของราคาอันเนื่องมาจากอุปสงค์และอุปทานเปลี่ยนแปลงไปในระยะยาว โดยอาจจะเกิดจากการเพิ่มขึ้นของประชากร การเปลี่ยนแปลงในรสนิยมและรายได้ การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการใช้สอย การพัฒนาทางด้านเทคโนโลยี การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ตลอดจนสภาพธรรมชาติที่มีส่วนกระทบต่อปริมาณการผลิต ฯลฯ

(5) การเคลื่อนไหวแบบผิดปกติ (Irregular variation)

การเคลื่อนไหวในลักษณะจะเป็นเหตุที่เกิดจากเหตุการณ์ที่ไม่คาดถึง เช่น การเกิดสงคราม ฝนแล้ง น้ำท่วม โรคระบาด หรือเกิดจากการเปลี่ยนแปลงนโยบายของรัฐบาลอย่างฉับพลัน ทำให้ส่งผลกระทบต่อราคาสินค้าเกษตรอย่างฉับพลัน

2.2.4 ระบบตลาด

ความหมายของคำว่า “ตลาด” ในทางเศรษฐศาสตร์นั้น หมายถึงกลุ่มของหน่วยผลิต ซึ่งแต่ละหน่วยผลิตเสนอขายสินค้าที่สามารถใช้ทดแทนกันได้ในระดับหนึ่งแก่ผู้ที่จะซื้อกลุ่มเดียวกัน เช่น ตลาดสินค้าชนิดใดชนิดหนึ่ง ตลาดแรงงานหรือตลาดสินค้าประเภททุน ซึ่งการที่องค์กรต่างๆ ทางเศรษฐกิจทำการติดต่อสื่อสารและตกลงร่วมกันก่อให้เกิดราคาค่าแรงงานและกำไรรวมการกระจายรายได้จากสหประชาชาติ ดังนั้น จากคำจำกัดความดังกล่าวข้างต้นตลาดจะต้องประกอบด้วยบุคคลสองฝ่ายคือผู้ซื้อและผู้ขาย และสินค้าที่นำมาซื้อขายกันในตลาด นอกจากนั้น ในทางเศรษฐกิจคำว่าตลาดมิได้หมายความแต่เพียงเป็นสถานที่ๆ มีการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้ากันเท่านั้น แต่ยังหมายความรวมถึงการตกลงซื้อขายสินค้าและบริการให้แก่กันและกัน แม้ว่าจะอยู่

ห่างกันคนละประเทศก็ตาม ตลอดจนหมายถึงสถานะของราคาสินค้าและของตลาด ซึ่งการซื้อขาย แลกเปลี่ยนสินค้าและบริการในตลาดนั้นจะมีทั้งผู้ซื้อและผู้ขาย แต่จากการที่ตลาดมีผู้ขายแข่งขันกับ ผู้ขายด้วยกันในการให้ได้มาซึ่งทรัพยากรที่ตนต้องการ สำหรับสินค้าเพื่อขายในตลาด ส่วนผู้ซื้อเอง ก็แข่งขันกับผู้ซื้อด้วยกันเพื่อให้ได้มาซึ่งสินค้าที่มีการเสนอขายในตลาดนั้น เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ตลาดเศรษฐกิจก็คือกรณีที่ผู้ซื้อและผู้ขายในตลาดต่างก็แข่งขันซึ่งกันและกัน เพื่อให้ได้มาซึ่งสินค้า และบริการทางเศรษฐกิจที่เสนอขายกันในตลาดหนึ่งๆ นั่นเอง

1) หลักเกณฑ์ในการกำหนดขอบเขตตลาด

การกำหนดขอบเขตตลาดทางเศรษฐศาสตร์นั้นมีหลักเกณฑ์ที่สำคัญ 3 ประการ คือ

(1) การกำหนดตลาดโดยใช้สินค้าเป็นหลัก (Product oratorio)

เป็นการพิจารณาความคล้ายคลึงกันหรือความใกล้เคียงกันของสินค้าในสายตา ของผู้ซื้อ โดยสินค้าที่สามารถใช้ทดแทนกันได้ก็จะถือว่าอยู่ในตลาดเดียวกัน โดยพิจารณาสามด้านด้วยกันคือ

ก. ความคล้ายคลึงกันทางด้านราคาและปฏิกิริยาตอบโต้ของกลุ่มแข่งขันรายอื่น ในตลาด

ข. ความคล้ายคลึงกันทางด้านคุณภาพ

ค. ความคล้ายคลึงกันทางด้านประโยชน์ใช้สอย

ในทางเศรษฐศาสตร์ได้สร้างเครื่องมือเพื่อพิจารณาถึงความสามารถในการแทน กันได้ของสินค้า คือ ความยืดหยุ่นไขว้ของอุปสงค์ โดยเป็นการพิจารณาถึงความสัมพันธ์ของ ปริมาณสินค้าชนิดหนึ่งที่มีต่อระดับราคาต่างๆ กันของสินค้าอีกชนิดหนึ่ง กล่าวคือ นัยหนึ่งก็คือถ้า สินค้าชนิดหนึ่งขึ้นราคาแล้วผู้บริโภคจะหันไปซื้อสินค้าอีกชนิดหนึ่งมากขึ้น หรือถ้าไปซื้อสินค้า ชนิดหลังแทนมากขึ้น ก็เท่ากับว่าสินค้าชนิดหลังใช้ทดแทนสินค้าชนิดแรกได้ เพราะฉะนั้นก็ควร ถือว่าสินค้าทั้งสองชนิดดังกล่าวรวมอยู่ในตลาดเดียวกัน

(2) การกำหนดขอบเขตตลาดโดยใช้เทคโนโลยีในกระบวนการผลิตเป็นหลัก (Technology Criterion)

เป็นการพิจารณาความคล้ายคลึงกันหรือความใกล้เคียงกันของกระบวนการผลิต ซึ่งได้แก่ การใช้วัตถุดิบที่คล้ายคลึงกัน วิธีการผลิตที่คล้ายคลึงกันหรือช่องทางในการจำหน่ายที่ คล้ายคลึงกันในทางเศรษฐศาสตร์ การพิจารณาความคล้ายคลึงกันในแง่นี้จะพิจารณาจากความ ยืดหยุ่นไขว้ทางด้านอุปทาน (Cross-elasticity of supply) ค่าความยืดหยุ่นทางด้านอุปทานเป็นการ พิจารณาการตอบสนองของหน่วยผลิตที่ไม่ได้อยู่ในตลาดสินค้าชนิดนี้ ต่อการเปลี่ยนแปลงของ ราคาสินค้าในตลาดดังกล่าว ยกตัวอย่างเช่น ตลาดของรองเท้าสตรี ซึ่งประกอบด้วยหน่วยผลิตที่

ผลิตร่องเท้าสตรี แต่ถ้ามีการเปลี่ยนแปลงของราคาร่องเท้าสตรี เช่น ราคาสูงขึ้นผู้ผลิตร่องเท้าบุรุษ ซึ่งถือว่าเป็นหน่วยผลิตภายนอกตลาดร่องเท้าสตรีอาจจะหันมาผลิตร่องเท้าสตรีด้วย ซึ่งจะมีผลต่อปริมาณเสนอขายร่องเท้าสตรีในตลาด ทั้งนี้ เพราะเทคโนโลยีในการผลิตร่องเท้าทั้งสองใกล้เคียงกันมาก

ค่าความยืดหยุ่นไขว้ทางด้านอุปทาน มีประเด็นที่จะต้องพิจารณาคือ

ก. เทคโนโลยี กล่าวคือความคล้ายคลึงกันระหว่างหน่วยผลิตภายนอกและภายในตลาด

ข. ความรวดเร็วของหน่วยผลิตภายนอกตลาดในการที่จะหันมาผลิตสินค้าของตลาดที่กำลังพัฒนา

ค. การเข้ามาทำการผลิตจริงของหน่วยผลิตภายนอก

(3) การกำหนดตลาด โดยใช้พื้นที่ทางภูมิศาสตร์เป็นหลัก

เป็นการกำหนดบริเวณพื้นที่เป็นที่ยอมรับว่า หน่วยผลิตแต่ละหน่วยมีขอบเขตความสามารถในการตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคเฉพาะพื้นที่บริเวณหนึ่งเท่านั้น และในด้านของผู้บริโภคก็มีความสามารถในการแสวงหาผลิตภัณฑ์จากผู้ขายในเขตพื้นที่หนึ่งเท่านั้น ดังนั้นในการกำหนดขอบเขตตลาดจึงต้องคำนึงถึงขนาดของพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ ที่ผู้ขายและผู้ซื้อจะมีปฏิสัมพันธ์ตอบสนองความต้องการของกันและกันตามความเป็นจริงได้หรือไม่ ถ้ากำหนดขนาดของตลาดแล้วปรากฏว่า ผู้ขายและผู้ซื้อไม่สามารถติดต่อซื้อขายกันได้ อันเนื่องมาจากอุปสรรคเกี่ยวกับระยะทาง หมายถึงว่าเรากำหนดขอบเขตตลาดกว้างจนเกินไป อย่างไรก็ตามขนาดของตลาดที่เหมาะสมคงต้องพิจารณาเป็นกรณีไป เช่น อาจเป็นระดับท้องถิ่น ระดับภูมิภาค หรือระดับประเทศ เป็นต้น

หลักเกณฑ์นี้มีตัวแปรซึ่งจะต้องพิจารณาคือ

ก. พื้นที่ที่ผู้ซื้อเลือกจะไปทำการซื้อจริงรวมทั้งแบบแผนการซื้อ

ข. พื้นที่ที่ผู้ขายเลือกที่จะส่งไปขาย

2) โครงสร้างตลาด

โดยในการแบ่งโครงสร้างตลาดนั้น จะมีความสำคัญเป็นอย่างมากในการที่จะวิเคราะห์ดูถึงแนวโน้มที่จะเกิดการจำกัดการแข่งขันและเกิดการผูกขาดในตลาดได้ หากแนวโน้มการแบ่งโครงสร้างตลาดในทางเศรษฐศาสตร์นั้น จะหมายถึงลักษณะการกระจายของขนาดของหน่วยผลิตในตลาด (Size distribution of firms within the market) แต่ทั้งในความหมายที่แคบและกว้างจะมีลักษณะที่เหมือนกันคือแบ่งตามสภาพของการแข่งขันที่แตกต่างกันจะทำให้อุปกรณ์ทั้งสามคือ ต้นทุน รายได้และกำไรต่างกันไปด้วย นอกจากนั้นยังมีปัจจัยซึ่งใช้เป็นตัวแปรในการพิจารณา

โครงสร้างตลาดอีก 4 ประการ คือ

- (1) จำนวนของหน่วยผลิตและลักษณะการกระจายขนาดของหน่วยผลิตในตลาด
- (2) การกีดกันการเข้าสู่ตลาด (Barrier to entry)
- (3) ลักษณะของสินค้าที่ขายกันในตลาด กล่าวคือความสามารถในการใช้ทดแทน

ของสินค้าในตลาด

(4) ความเกี่ยวพันกันในระหว่างผู้ขายในตลาด (In depending) คือผู้ผลิตในตลาดใส่ใจต่อปฏิกิริยาคำสั่งรายอื่นในตลาดหรือไม่

ในทางเศรษฐศาสตร์นั้นได้แบ่งโครงสร้างตลาดออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ตลาดที่มีการแข่งขันสมบูรณ์ และตลาดแข่งขันไม่สมบูรณ์ กล่าวคือ

- (1) ตลาดที่มีการแข่งขันสมบูรณ์ (Perfectly Competition Market)

เป็นตลาดที่ราคาสินค้าเกิดจากแรงผลักดันของอุปสงค์และอุปทานโดยที่ไม่มีสิ่งใดมากกดขี่หรือกีดกัน โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญดังนี้

— ผู้ซื้อและผู้ขายมีจำนวนมากแข่งขันกันในตลาดเพื่อซื้อและขายสินค้า การซื้อขายสินค้าของผู้ซื้อและผู้ขายแต่ละรายไม่มีอิทธิพลต่อการกำหนดราคาราคาสินค้าในตลาด กล่าวคือถึงแม้ผู้ซื้อหรือผู้ขายจะหยุดซื้อขายสินค้าของตนก็ไม่กระทบกระเทือนต่อปริมาณทั้งหมดในตลาดคือไม่เป็นการเพิ่มหรือลดปริมาณสินค้าส่วนรวมมากพอที่จะทำให้ราคาราคาเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมได้ ยกตัวอย่างเช่น ชาวนาทั่วไปถึงแม้แต่ละคนจะหยุดขายข้าวเปลือกของตนก็ไม่ทำให้ราคาข้าวเปลือกต่างๆ ไปเปลี่ยนแปลง เป็นต้น และจากการที่ผู้ซื้อและผู้ขายมีจำนวนมากในการรวมหัวกันระหว่างผู้ขายหรือระหว่างผู้ซื้อด้วยกัน ในทางปฏิบัติจึงเกิดขึ้นได้ยาก จึงเห็นได้ว่าผู้ซื้อและผู้ขายแต่ละคนไม่มีอิทธิพลที่จะกำหนดราคาเพื่อประโยชน์ของตนเองแต่จะต้องยอมรับราคาที่เป็นอยู่ในตลาด กล่าวคือ มิใช่เป็นผู้กำหนดราคา (Price-maker) แต่เป็นที่ยอมรับปฏิบัติตามราคา (Price-taker) ของตลาด ดังนั้น จะเห็นได้ว่าราคาราคาจึงเป็นไปตามแรงผลักดันของอุปสงค์และอุปทานโดยแท้

— สินค้าหรือบริการแต่ละประเภทจะต้องมีลักษณะเหมือนกันทุกประการ (Homo generous) และใช้แทนกันได้โดยสมบูรณ์ไม่เพียงแต่ได้ชื่อว่าเป็นสินค้าประเภทเดียวกันเท่านั้น ตัวอย่างเช่น บุหรี่ที่ยี่ห้อต่างกันถึงแม้จะเป็นสินค้านุหรีด้วยกัน แต่ไม่ใช่ว่าจะใช้แทนกันโดยสมบูรณ์ เพราะบุหรี่ต่างยี่ห้อกันก็มีรสต่างกันทำความพอใจให้แก่ผู้สูบบุหรี่ด้วยกันไม่ได้เท่ากันจึงไม่เป็นตลาดที่มีการแข่งขันอย่างสมบูรณ์ ดังนั้น การที่จะเป็นตลาดการแข่งขันแบบสมบูรณ์นั้นในทรศนะของผู้ซื้อนั้นไม่ว่าจะซื้อสินค้าจากผู้ขายคนใดก็ตาม จะไม่ทำให้เกิดความพอใจเป็นพิเศษแก่ผู้ซื้อในการที่จะทำให้ผู้ขายกำหนดราคาเป็นพิเศษได้ ซึ่งสิ่งที่มีอิทธิพลเหนือ

การตัดสินใจของผู้ซื้อคือราคาเท่านั้น

— ผู้ผลิตและผู้ขายจะต้องมีความรู้ภาวะตลาดอย่างสมบูรณ์ถึงมีความรู้ภาวะของอุปสงค์อุปทานและราคาสินค้าในตลาด สินค้าชนิดใดมีอุปสงค์เป็นอย่างไรมีอุปทานเป็นอย่างไรราคาเป็นอย่างไรถูกหรือแพงเพียงใดสามารถจะทราบได้อย่างดี โดยผู้ซื้อและผู้ขายทั้งหมดจะมีข้อมูลข่าวสารอย่างสมบูรณ์เกี่ยวกับราคาและลักษณะของสินค้าที่ซื้อขายกัน

— ผู้ประกอบการรายใหม่มีเสรีภาพที่จะเข้าประกอบกิจการแข่งขัน โดยเสรีไม่มีข้อจำกัดหรือสิ่งกีดขวางในการประกอบธุรกิจใหม่ (New Firm) อาจเข้ามาประกอบกิจการแข่งขันกับหน่วยงานธุรกิจเดิมเมื่อใดก็ได้ ถ้าเห็นช่องทางที่จะทำกำไร

— ผู้ซื้อผู้ขายสามารถดำเนินธุรกิจได้โดยอิสระไม่มีข้อตกลงพิเศษหรือสัญญาลับๆ ใดๆ ระหว่างผู้ซื้อเพื่อปฏิบัติต่อผู้ขายหรือระหว่างผู้ขายปฏิบัติต่อผู้ซื้อ

จากที่กล่าวมานี้ จะเห็นได้ว่าตลาดที่มีการแข่งขันสมบูรณ์นั้นเป็นไปได้ยากมาก ไม่ว่าระบบเศรษฐกิจใดๆ แต่อย่างไรก็ดีการกำหนดลักษณะต่างๆ สำหรับตลาดที่มีการแข่งขันสมบูรณ์นั้นเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการวิเคราะห์ของนักเศรษฐศาสตร์ในการพิจารณาลักษณะของตลาดที่กำลังศึกษาอยู่นี้ว่ามีความแตกต่างจากหลักของตลาดสมบูรณ์ในอุดมคติมากน้อยเพียงใด

(2) ตลาดแข่งขันไม่สมบูรณ์ (Imperfectly Competition Market) แบ่งออกได้เป็น

3 ประเภท คือ

ก. ตลาดที่มีการผูกขาดที่แท้จริง (Pure Monopoly) หมายถึงตลาดที่มีผู้ขายสินค้าชนิดนั้นแต่เพียงผู้เดียว และไม่มีคู่แข่งในการผลิตสินค้าที่มีลักษณะใกล้เคียงกับสินค้าของผู้ผูกขาดไม่ว่าเป็นลักษณะใดๆ ทั้งสิ้น กล่าวคือผู้บริโภคไม่สามารถหาสินค้าอื่นมาใช้แทนสินค้าของผู้ผูกขาดได้โดยง่าย (No Good Substitution) อุปสงค์ของสินค้าในสายตาของผู้ผูกขาดก็คืออุปสงค์สินค้าของตลาด การเข้าสู่ตลาดของกลุ่มแข่งขันภายนอกจะถูกกีดกันอย่างเต็มที่และเนื่องจากเป็นผู้ขายคนเดียว ดังนั้น ผู้ผูกขาด (Monopolist) จึงมีอิทธิพลเหนือราคาคือสามารถที่จะขึ้นหรือลดราคาด้วยตนเองได้ โดยสภาพการผูกขาดอาจเกิดจากผลของกฎหมาย เช่น การที่รัฐบาลให้สัมปทาน หรือสิทธิผูกขาดแก่หน่วยธุรกิจหน่วยเดียวผลิตหรือจำหน่ายสินค้าในประเทศหรือท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่ง รวมถึงรัฐเป็นผู้ผูกขาดเอง เช่น ธุรกิจที่เกี่ยวกับความปลอดภัยในอนามัยของประชาชน นอกจากนี้อาจเกิดจากสภาพของธรรมชาติของธุรกิจ เช่น ธุรกิจที่ต้องมีการลงทุนเป็นจำนวนมากจนผู้ประกอบการธุรกิจต่างๆ ไม่สามารถลงทุนได้

โดยตลาดผูกขาดนั้นมีลักษณะที่สำคัญ พอสรุปได้ดังนี้

1. มีผู้ขายเพียงรายเดียวหรือกลุ่มเดียวในตลาดสินค้านั้น
2. สินค้าที่ขายนั้นมีลักษณะหรือคุณสมบัติเฉพาะที่ผู้อื่นจะผลิตสินค้าขึ้น

ทดแทนได้

3. มีการกีดกันผู้ผลิตรายอื่นที่จะเข้ามาแข่งขัน

ข. ตลาดที่มีผู้ขายน้อยราย (Oligopoly Market) หมายถึง ตลาดที่ประกอบไปด้วยผู้ขายตั้งแต่สองรายขึ้นไป โดยเมื่อผู้ผลิตรายใดรายหนึ่งเปลี่ยนแปลงราคาและจำนวนผลผลิต จะมีผลกระทบต่อกระเทือน ผู้แข่งขันรายอื่นและมักจะมีการกระทำที่โต้ตอบ โดยตลาดชนิดนี้แบ่งออกเป็นสองประเภท ประเภทแรกคือ กรณีที่ผู้ผลิตแต่ละรายผลิตสินค้าเหมือนกันทุกประการ (Homogeneous) เรียกว่า Pure Oligopoly ประเภทที่สองคือกรณีที่ผู้ผลิตแต่ละรายผลิตสินค้าแตกต่างกันแต่สามารถใช้แทนกันได้ดียิ่งเรียกว่า Differentiated Oligopoly โดยกรณีของประเภทแรกซึ่งเป็น Pure Oligopoly นั้นในทางปฏิบัติจะมีจำนวนน้อยรายเพราะแม้สินค้าจะไม่ต่างกันจริง เช่น ซีเมนต์ สังกะสี น้ำมันเบนซิน เป็นต้น แต่การแข่งขันโดยไม่ใช้ราคา (Non-Price Competition) ของผู้ผลิตแต่ละคนจะทำให้สินค้าแตกต่างกันบ้างไม่มากก็น้อยในสายตาของผู้ซื้อ ตัวอย่างกรณีที่ผู้ผลิตแต่ละรายผลิตสินค้าแตกต่างกันแต่สามารถใช้แทนกันได้ดียิ่ง (Differentiated Oligopoly) เช่น รถยนต์ พิมพ์ดีด นูห์ เครื่องใช้ไฟฟ้า เป็นต้น

ค. ตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาด หมายถึงตลาดที่กีดขวางไม่ให้ผู้ผลิตรายใหม่เข้ามาทำการผลิตแข่งขันได้โดยสะดวก มิฉะนั้นจำนวนผู้ผลิตจะเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ตรายใดที่มีกำไรเกินปกติ จนในที่สุดไม่สามารถดำรงสภาพตลาดที่มีผู้ขายน้อยรายได้ตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาด (Monopolistic Competition) นอกจากตลาดที่มีผู้ขายน้อยรายแล้วยังมีตลาดอีกชนิดหนึ่งซึ่งมีสภาพตรงกับความเป็นจริงคือตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาด (Monopolistic Competition) โดยตลาดประเภทนี้มีลักษณะที่เหมือนกับตลาดที่มีการแข่งขันอย่างแท้จริงหลายประการ ได้แก่

1. จำนวนผู้ขายมีมากมาย
2. ปราศจากสิ่งกีดขวางสำหรับผู้ผลิตรายใหม่ที่จะเข้ามาทำการผลิตหรือ

การแข่งขัน

3. ขาดการรวมหัวกันระหว่างผู้ซื้อหรือระหว่างผู้ขาย

โดยลักษณะที่ตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาดแตกต่างจากตลาดที่มีการแข่งขันแท้จริงมีประการเดียวคือสินค้าของผู้ผลิตแต่ละคนแตกต่างกัน ซึ่งความแตกต่างนี้อาจเป็นไปได้ทั้งการแตกต่างในรูปร่างและคุณภาพของสินค้า เป็นต้น หรืออาจกล่าวได้อีกนัยหนึ่งก็คือ สาเหตุที่สำคัญในการทำให้เกิดสภาพกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาด คือความแตกต่างของผลิตผล (Product Differentiation)

ตัวอย่างเช่น น้ำอัดลมโคคาโคล่า (Coca-Cola) ซึ่งนิยมกันมากในประเทศสหรัฐอเมริกา แม้ว่าจะมีผู้เลียนแบบ เช่น Pepsi หรือ RC cola ก็ไม่สามารถตีตลาดได้ ดังนั้น ผู้ผลิต Coca-Cola จึงมีอิทธิพลเหนือราคาน้ำอัดลมอยู่บ้าง ดังนั้น ความแตกต่างของผลผลิตจึงแตกต่างกันในรูปร่างลักษณะความนิยมและความสะดวกในการใช้ ลักษณะนี้เองที่ทำให้ผู้ผลิตแต่ละคนในตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาด มีอำนาจผูกขาดในสินค้าของตนบ้างพอสมควรซึ่งผู้ผลิตสามารถทำให้สินค้าของตนแตกต่างจากผู้ผลิตอื่นได้มากเพียงใด อำนาจการผูกขาดก็มีมากขึ้นเท่านั้น แต่อย่างไรก็ตามผู้ผลิตต้องคำนึงอยู่เสมอว่าแม้สินค้าของตนจะแตกต่างจากผู้ผลิตอื่นมากเพียงใด แต่สินค้าของผู้ผลิตอื่นก็สามารถใช้แทนกันได้ดี ดังนั้น ถ้าราคาสินค้าของตนสูงกว่าของผู้ผลิตอื่นมากเกินไปก็ย่อมประสบกับการสูญเสียลูกค้าจำนวนมากให้กับผู้ผลิตอื่นอย่างแน่นอน

2.2.5 มาตรการรักษาระดับราคาสินค้าเกษตร

ราคาสินค้าเกษตรมีผลต่อรายได้ของเกษตรกรและของประเทศโดยตรง นั่นคือ ราคาที่ระดับไร่นาและราคาในตลาดต่างประเทศตามลำดับ ระดับราคาที่รัฐบาลต้องรับผิดชอบดูแล ได้แก่ ราคาระดับไร่นา เพราะมีผลต่อรายได้ของเกษตรกรโดยตรง ระดับรายได้ที่สูงจะมีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชาติมาก ดังนั้น ความรับผิดชอบที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ของรัฐบาล คือ การทำรายได้ของคนส่วนใหญ่ของประเทศให้สูงขึ้นอย่างมีเสถียรภาพนั่นคือ การทำให้เกษตรกรมีรายได้สูงขึ้นอย่างมั่นคง

1) วัตถุประสงค์ของการรักษาระดับราคาสินค้าเกษตร⁴

การรักษาระดับราคาสินค้าเกษตรมีวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

- (1) เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับคนส่วนใหญ่ของประเทศ คือ เกษตรกร
- (2) เพื่อให้ราคาสินค้าเกษตรและรายได้ของเกษตรกรมีเสถียรภาพและขายได้ในราคาที่เป็นธรรม
- (3) เพื่อเป็นสิ่งจูงใจให้เกษตรกรเพิ่มการผลิตให้มากขึ้น เพื่อตอบสนองการส่งออกของประเทศ
- (4) เพื่อช่วยเหลือผู้บริโภคมิให้เดือดร้อนจากราคาสินค้าเกษตรประเภทอาหารสูงขึ้น
- (5) เพื่อให้ระบบการตลาดของสินค้าเกษตรมีประสิทธิภาพขึ้น
- (6) เพื่อความเสมอภาคในระหว่างสาขาอาชีพในด้านรายได้และฐานะทางสังคม

⁴ สุกานดา จันทนฤกษ์. (2541). ราคาสินค้าเกษตรและรายได้. หน้า 158.

2) ประเภทของมาตรการรักษาระดับราคาสินค้าเกษตร

มาตรการรักษาระดับราคาสินค้าเกษตรมีหลายประเภท ได้แก่

(1) การพยุงราคา (Price Support)⁵

ความหมายของการพยุงราคา

มาตรการนี้เป็นการกำหนดราคาขั้นต่ำ โดยการที่รัฐบาลเข้าไปเกี่ยวข้องกับตลาดการค้าสินค้าเกษตร ด้วยการสร้างอุปสงค์เทียมขึ้น เพื่อกระตุ้นให้ราคาสินค้าเกษตรสูงขึ้น และป้องกันการกดราคารับซื้อของพ่อค้าคนกลาง

การพยุงราคาเป็นการดำเนินนโยบายของรัฐที่จะกำหนดราคารับซื้อสินค้าชนิดใดชนิดหนึ่งในช่วงเวลาที่ดินค้านั้นราคาตกต่ำ ซึ่งส่วนมากจะเป็นสินค้าเกษตรกรรม เมื่อรัฐกำหนดราคาพยุงแล้วก็จะรับซื้อสินค้านั้นไว้ การกำหนดราคาพยุงนี้จะต้องสูงกว่าราคาตลาดขณะนั้น คือราคาที่เกษตรกรจะขายให้กับพ่อค้าคนกลางทั่วไป เมื่อเกษตรกรเปรียบเทียบแล้วเห็นว่า ขายผลผลิตเกษตรกรให้กับรัฐบาลได้ราคาดีกว่า ก็จะไม่ทำการขายให้กับพ่อค้าเอกชน พ่อค้าจะอยู่ไม่ได้ จำเป็นต้องปรับราคาซื้อให้สูงกว่าหรือเท่ากับราคาที่รัฐบาลกำหนด จึงเท่ากับเป็นการยกระดับราคาตลาดให้สูงขึ้น หลังจากที่มีการปรับราคาตลาดรัฐบาลจะหยุดการรับซื้อปล่อยให้กลไกตลาดทำงานต่อไป

การพยุงราคาผลิตผลเกษตรจะได้ผลก็ต่อเมื่อ

ก. รัฐบาลจะต้องมีเงินทุนที่จะใช้หมุนเวียนอย่างเพียงพอจนถึงระดับที่จะก่อให้เกิดผลถึงราคาสินค้าส่วนรวมในท้องตลาดด้วย เช่น การพยุงราคาข้าวก็ต้องสามารถทำให้ตลาดข้าวส่วนรวมโดยทั่วไปมีราคาสูงขึ้น มิใช่เพียงกระตุ้นราคาเฉพาะบางท้องถิ่นเท่านั้น ถ้าราคาส่วนรวมสูงขึ้นก็จะเป็นการบังคับมิให้พ่อค้าคนกลางกดราคารับซื้อจากเกษตรกรได้

ข. ในกรณีที่ราคาพยุงยังสูงกว่าราคาตลาดที่เป็นอยู่จริง รัฐบาลจะต้องมีสถานที่เก็บสำรองผลผลิตที่มีปริมาณล้นตลาดในช่วงนั้นไว้ระยะหนึ่งก่อน จนกว่าราคาตลาดจะดีขึ้น

ค. การดำเนินงานอย่างจริงจังและทันเวลาของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบอันเป็นกลไกของรัฐบาล เพราะการล่าช้าทำให้ผลผลิตตกไปอยู่ในมือของพ่อค้าคนกลางหมดแล้ว การพยุงราคาก็จะไม่เป็นผลดีแก่เกษตรกร

ง. ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานพยุงราคาข้าวนั้น ก็นับว่าเป็นปัญหาสำคัญที่ผู้รับผิดชอบหรือผู้บริหารประเทศจะต้องศึกษาในการปราบปราม

⁵ แหล่งเดิม.

(2) การประกันราคา (Price Guarantee)

รัฐบาลจะประกาศราคาขั้นต่ำของพืชผลชนิดนั้นๆ ไว้เป็นที่แน่นอน ทำให้เกษตรกรผู้เพาะปลูกสามารถรู้ได้ล่วงหน้าว่า พืชผลที่เขาปลูกนั้นจะทำรายได้ให้เป็นจำนวนเท่าใดตลอดปี

การประกันราคานี้ แม้รัฐบาลจะกำหนดราคาขั้นต่ำไว้ล่วงหน้า แต่รัฐมิได้ทำการรับซื้อผลผลิตนั้นไว้เองทั้งหมด การที่รัฐบาลไม่รับซื้อปล่อยให้กลไกตลาดทำงานเองจึงทำให้ราคาประกันไม่บรรลุผล

การประกันราคาจะได้ผลก็ต่อเมื่อรัฐบาลสามารถควบคุมเนื้อที่เพาะปลูกได้ด้วย เพราะเมื่อเกษตรกรรู้ราคาผลผลิตที่แน่นอน เกษตรกรก็จะเพิ่มผลผลิตด้วยการเพิ่มเนื้อที่เพาะปลูกมากขึ้น เพราะต้องการรายได้เพิ่มขึ้น ถ้ารัฐบาลไม่ควบคุมการผลิตไว้ ผลผลิตออกมามากรัฐก็ไม่มีเงินทุนจะรับซื้อไว้ได้ทั้งหมด ราคาจึงหนักอึ้งของอุปสงค์และอุปทานไปไม่พิน

(3) การแทรกแซงตลาด (Price Intervention)

ก่อนจะทำการรับซื้อแทรกแซงตลาดสินค้าใดนั้น องค์การตลาดเพื่อเกษตรกร (อตก.) จะต้องคอยติดตามศึกษาว่ามีพืชผลใดบ้างที่ราคาตลาดเริ่มเคลื่อนไหวในทางลดลง เมื่อพบพืชที่แนวโน้มของราคาเริ่มตก อตก. จะตั้งราคาซื้อให้สูงกว่าราคาตลาดขณะนั้น และเข้าทำการรับซื้อแทรกแซงตลาดทันที โดยไม่ปล่อยให้ราคาตลาดตกลงมาก เพราะจะทำให้รักษาระดับราคาสินค้านั้นไว้ไม่ได้ วิธีนี้รัฐบาลจะใช้ในช่วงเวลาสั้นๆ ที่เห็นว่า ราคาสินค้าเกษตรบางชนิดเริ่มตกต่ำ

(4) โครงการคลังสินค้า (Buffer Stock Program)

รัฐบาลสามารถใช้โครงการคลังสินค้าเพื่อให้ราคาสินค้าเกษตรมีเสถียรภาพขึ้น โครงการนี้สามารถควบคุมปริมาณผลผลิตให้สมดุลกับความต้องการของตลาดได้ เป็นการช่วยทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภค กล่าวคือ ช่วยผู้ผลิตมิให้ราคาสินค้าตกต่ำจนเกินไปเมื่อผลผลิตออกมามากจนล้นตลาด และช่วยผู้บริโภคมิให้ต้องซื้อสินค้าราคาแพงจนเกินไปเมื่อสินค้านั้นขาดแคลน

วิธีดำเนินการ ได้แก่ การจัดซื้อขายสินค้าเพื่อป้องกันมิให้ราคาและปริมาณเคลื่อนไหวรุนแรงเกินไป โดยจะซื้อสินค้าเข้าเก็บไว้ในคลังเมื่อราคาสินค้านั้นต่ำและจะจำหน่ายสินค้าออกจากคลังเมื่อราคาสินค้านั้นสูงขึ้น การคำนวณราคาซื้อหรือขายก็ตามจะอยู่บนพื้นฐานที่เป็นธรรมทั้งด้านผู้ผลิตและผู้บริโภค นั่นคือ ในระยะที่ราคาสินค้านั้นตกต่ำราคาขั้นต่ำที่โครงการกำหนดขึ้นนั้น อย่างน้อยจะต้องสูงกว่าต้นทุนการผลิตและในทำนองเดียวกัน ในระยะที่ราคาสินค้าสูงขึ้น ราคาขั้นต่ำที่กำหนดก็จะต้องไม่เกินขีดความสามารถแห่งรายได้ของผู้บริโภคโดยเฉลี่ยด้วย

(5) การจ่ายเงินช่วยเหลือ (Subsidy)

เป็นอีกมาตรการหนึ่งที่รัฐสามารถนำมาใช้ได้ ซึ่งจะใช้มาตรการนี้ช่วยทั้งด้านผู้ผลิตและผู้บริโภค กล่าวคือ

ก. รัฐบาลจะใช้มาตรการนี้ในกรณีที่ต้องการช่วยผู้ผลิตมิให้ต้องประสบกับปัญหาราคาสินค้าโดยส่วนรวมตกต่ำอันเนื่องมาจากอุปทานล้นตลาด โดยเฉพาะอย่างยิ่งสินค้าเกษตร วิธีการก็คือรัฐบาลจะดำเนินการจำกัดพื้นที่เพาะปลูกเพื่อลดอุปทาน แล้วจ่ายเงินอุดหนุนให้แก่เกษตรกรเป็นการชดเชยรายได้ส่วนที่เกษตรกรต้องสูญเสียไปจากการลดเนื้อที่เพาะปลูก

ข. รัฐบาลจะใช้มาตรการนี้ในกรณีที่ต้องการช่วยเหลือผู้ผลิตให้ดำเนินการผลิตต่อไปได้ โดยเนื่องมาจากราคาขั้นสูงที่รัฐกำหนดไว้ต่ำกว่าต้นทุนการผลิต รัฐจะช่วยเหลือโดยการศึกษาถึงราคาที่ยุติธรรมที่ผู้ผลิตควรได้รับแล้วเทียบกับราคาตลาดปัจจุบัน ส่วนที่ขาดไปจากราคายุติธรรมนั้นรัฐบาลจะจ่ายชดเชยให้กับผู้ผลิต

(6) ตลาดประมูล (Auction Market)

เป็นวิธีการหนึ่งที่รัฐจะใช้ป้องกันการกดราคารับซื้อของพ่อค้าคนกลางได้โดยการจัดให้มีเขตตลาดประมูลในท้องที่หนึ่ง เมื่อจัดให้มีตลาดประมูลขึ้นแล้ว สินค้านั้นจะทำการซื้อขายในที่อื่นๆ ไม่ได้ เมื่อมีการซื้อขายในที่แห่งเดียว ย่อมทำให้ทั้งผู้ซื้อและผู้ขายต่างรู้ราคาตลาดดี ผู้ซื้อจึงกดราคารับซื้อไม่ได้ เพราะผู้ขายรู้ราคาสินค้าจะไม่ยอมขาย วิธีนี้จะสำเร็จได้รัฐบาลต้องมีเงินทุนเพียงพอที่จะเข้ารับซื้อพียงราคาทันทีเมื่อพ่อค้าคนกลางรับซื้อ

จากมาตรการต่างๆ นั้น มาตรการที่รัฐบาลนำมาใช้มากที่สุด ได้แก่ การประกันราคา การแทรกแซงตลาด การพุงราคา

2.3 ความเป็นมาของการเลี้ยงไก่ในประเทศไทย

แต่เดิมการเลี้ยงไก่ในประเทศไทยจะเลี้ยงกันตามบ้านไว้กินไข่กินเนื้อ หากมีเหลือก็สามารถนำมาขายกันระหว่างเพื่อนบ้านใกล้เคียงหรือหมู่บ้านใกล้เคียง ซึ่งมักจะเลี้ยงแบบปล่อยตามธรรมชาติ โดยใช้ได้ถุนบ้าน ต้นไม้ ชายคาโรงนา เป็นที่อยู่อาศัยของไก่ ส่วนพันธุ์ที่ใช้เลี้ยงนั้นก็เป็ไก่พันธุ์พื้นเมือง เช่น ไก่ตะเภา ไก่อุ ไก่แจ้ เป็นต้น

ต่อมาในปี พ.ศ. 2466 หม่อมเจ้าสิทธิพร กฤษดากร ซึ่งเป็นผู้สร้างฟาร์มบางเบิดขึ้นที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และเป็นพระองค์แรกที่ได้ส่งไก่เล็กฮอร์นของตระกูลแทงเกรด (Toncred strain) และตระกูลบิล (Beal strain) จากสหรัฐอเมริกาเข้ามาเลี้ยงแบบการค้าในประเทศไทยเป็นครั้งแรก ต่อมาหลวงสุวรรณวาจกกสิกิจได้จบการศึกษาจากประเทศฟิลิปปินส์มาเป็นอาจารย์โรงเรียนฝึกหัดครูประถมกสิกรรม ตำบลพระประโทน จังหวัดนครปฐม และในปี พ.ศ. 2467

โรงเรียนนี้ได้ย้ายไปอยู่ที่อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยได้รับการสนับสนุนจากหม่อมเจ้าสิทธิพร กฤษดากร ทำให้ประชาชนเริ่มสนใจการเลี้ยงไก่ไข่กันมากขึ้น แต่เนื่องจากในสมัยนั้นยังไม่มีวัคซีนและยาเพื่อใช้ป้องกันและรักษาโรคไก่ จึงทำให้การเลี้ยงไก่ไข่ในยุคนั้นไม่ก้าวหน้าเท่าที่ควร

ประมาณ พ.ศ. 2484 ได้มีการทดลองเลี้ยงไก่พันธุ์ต่างๆ ที่แผนกสัตว์เล็กบางเขน ซึ่งดำเนินการโดยหลวงสุวรรณวาจกกสิกิจกับเจ้าหน้าที่สัตวแพทย์ ข้าราชการกรมปศุสัตว์ และของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ แต่พอมีไก่เต็มโรงเรียนและเริ่มมีการแข่งขันไก่ไข่คอกเป็นการขึ้นเป็นครั้งแรก จึงเกิดสงครามมหาเอเชียบูรพาขึ้น ทำให้การเลี้ยงไก่ไข่คอกต้องหยุดชะงักลงไประยะหนึ่ง จนกระทั่งปี พ.ศ. 2489 หลวงสุวรรณวาจกกสิกิจได้รับการแต่งตั้งให้เป็นอธิการบดีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จึงได้เริ่มการเลี้ยงไก่อีกครั้ง โดยเริ่มจากไก่เพียงไม่กี่ตัว และได้เริ่มส่งไก่พันธุ์โรคไอแลนต์เรดจากประเทศสหรัฐอเมริกาเข้ามา และในปี พ.ศ. 2492 ได้ส่งไก่ออสเตรเลียจากประเทศออสเตรเลีย เข้ามาทดลองเลี้ยงและส่งเสริมให้ประชาชนเลี้ยงเป็นอาชีพรวมทั้งได้ส่งไก่พันธุ์อื่นๆ เข้ามาเลี้ยง เช่น ไก่พันธุ์บาร์พลิมัทธ็อค ไก่พันธุ์นิวแฮมเชียร์ ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากจอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรีในสมัยนั้น รวมทั้งจอมพลผิน ชุณหะวัณ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและประชานกรรมการการส่งเสริมปศุสัตว์แห่งชาติ ทำให้การเลี้ยงไก่ตื่นตัวมากขึ้น

พ.ศ. 2494-พ.ศ. 2495 ได้มีการทดลองเลี้ยงลูกไก่ผสม เพื่อให้ได้ไก่ไข่คอกและทนทานต่อสภาพดินฟ้าอากาศของเมืองไทย เช่น ไก่พันธุ์ออสเตรเลียไวท์ โร้ดบาร์ เป็นต้น นอกจากนี้ทางองค์การอาหารและเกษตรขององค์การสหประชาชาติ ได้ส่งผู้เชี่ยวชาญด้านการเลี้ยงไก่และโรคไก่เข้ามาช่วยเหลือและส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงไก่ไข่ในประเทศไทย ประกอบกับทางกรมปศุสัตว์ได้ทำการศึกษา ทดลอง และผลิตอุปกรณ์ต่างๆ ในการเลี้ยงไก่ไข่ เช่น ได้มีการศึกษาการใช้ตู้ฟักไข่ไฟฟ้าขนาดใหญ่ ทดลองใช้ไบโกระดินและน้ำมันดิบปลาเป็นส่วนผสมของอาหารไก่ ทดลองการเลี้ยงไก่ไข่แบบขังกรง และผลิตวัคซีนเพื่อช่วยเหลือผู้เลี้ยงไก่ขึ้น นับตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมาการเลี้ยงไก่ไข่เริ่มเป็นที่ยอมรับจากประชาชนมากขึ้น จนกลายเป็นอาชีพที่สำคัญอย่างหนึ่งในปัจจุบันตลอดจนเป็นงานอดิเรกที่ได้รับความนิยมมากพอสมควร

ปัจจุบันธุรกิจการผลิตลูกไก่ไข่ในประเทศไทยต้องอาศัยการนำเข้าลูกไก่ปู่ย่าพันธุ์ไก่ไข่ (Grand Parent Stocks) และลูกไก่พ่อแม่พันธุ์ไก่ไข่ (Parent Stocks) จากต่างประเทศ เช่น ประเทศฝรั่งเศส เยอรมัน เนเธอร์แลนด์ และอเมริกา เป็นต้น ทั้งนี้เพราะได้มีการพัฒนาสายพันธุ์จากบริษัทที่เป็นเจ้าของสายพันธุ์ ทำให้สายพันธุ์ไก่ไข่มีคุณสมบัติที่ดีและเหมาะสมกับการเป็นไก่พันธุ์ไข่ โดยจะสามารถปรับตัวได้กับสภาพแวดล้อมการเลี้ยงไก่ไข่ของประเทศไทยได้ รวมถึงจะเป็นไก่ไข่ที่ให้ผลผลิตไข่ไก่ที่มีขนาดฟองโต อัตราการให้ไข่สูงและให้ไข่ได้นาน ไม่มีปัญหาเรื่องอายุและ

น้ำหนักตัวของไก่ในช่วงการขยายรวมถึงเวลาปลดขายเป็นไก่เนื้อ เป็นต้น

การนำเข้าพ่อแม่พันธุ์ไก่ไข่จากต่างประเทศ จะมีความแตกต่างในด้านลักษณะสายพันธุ์ ทำให้การผลิตลูกไก่ไข่ในประเทศไทยมีความแตกต่างกันไป เช่น อัตราการเจริญเติบโต น้ำหนักตัวเมื่อไก่โตเต็มที่ อัตราการให้ไข่ การให้ผลผลิตไข่ไก่ที่มีขนาดฟองใหญ่ ความทนต่อโรคและสภาพแวดล้อมอากาศ เป็นต้น ซึ่งการนำเข้าพ่อแม่พันธุ์ไก่ไข่จากต่างประเทศ สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 วิธี

1) ผู้ผลิตลูกไก่ไข่นำเข้าพ่อแม่พันธุ์ด้วยตนเอง โดยนำเข้าลูกไก่พ่อแม่พันธุ์ไก่ไข่อายุ 1 วัน ส่วนใหญ่จะเป็นผู้ผลิตที่มีปริมาณการนำเข้าจำนวนมาก และจะมีการนำเข้าอย่างสม่ำเสมอทุกๆ ปี โดยการสั่งซื้อและทำสัญญาซื้อขายปีต่อปีจากบริษัทผู้ผลิตลูกไก่ไข่พ่อแม่พันธุ์ในต่างประเทศที่เป็นเจ้าของสายพันธุ์ ซึ่งบางบริษัทจะได้เป็นผู้ที่ได้รับสิทธิในการเป็นตัวแทนจำหน่ายสายพันธุ์ที่นำเข้าแต่เพียงผู้เดียวในประเทศ เช่น เครือเบทาโกรได้รับสิทธิในการเป็นตัวแทนจำหน่ายไก่ไข่พันธุ์โลห์มัน (Lohmann) แต่เพียงผู้เดียวในประเทศไทย เป็นต้น

2) นำเข้าพ่อแม่พันธุ์โดยผ่านตัวแทน โดยอาจจะผ่านตัวแทนที่เป็นบริษัทผู้ผลิตลูกไก่ไข่รายใหญ่ และตัวแทนที่ไม่ได้ประกอบธุรกิจการผลิตลูกไก่ไข่ ซึ่งจะเป็นนายหน้าในการนำเข้าลูกไก่พ่อแม่พันธุ์ไก่ไข่ ตัวแทนจะเป็นผู้รวบรวมปริมาณการสั่งซื้อ การนำเข้าด้วยวิธีนี้จะใช้ในผู้ผลิตลูกไก่ไข่เล็ก มีปริมาณการสั่งซื้อจำนวนน้อย เช่น เกษตรกรผู้ผลิตไก่ไข่ที่ต้องการผลิตลูกไก่ไข่เพื่อใช้เองภายในฟาร์ม เป็นต้น⁶

2.3.1 การผลิตไก่ไข่⁷

ธุรกิจไก่ไข่ของประเทศไทยในการผลิตไข่ไก่ การผลิตลูกไก่ไข่ที่ต้องนำเข้าพ่อแม่พันธุ์ไก่ไข่จากต่างประเทศ จะเป็นการนำเข้าเป็นลูกไก่พ่อแม่พันธุ์ไก่ไข่อายุ 1 วัน ซึ่งจะต้องใช้เวลาในการเลี้ยงประมาณ 20 สัปดาห์ จึงเป็นไก่รุ่นที่จะเริ่มให้ไข่ได้ และจะให้ไข่เป็นระยะเวลา 52 สัปดาห์ หรือ 1 ปี ส่วนไข่ที่ได้จากแม่พันธุ์ไก่ไข่จะถูกนำไปเข้าตู้ฟัก โดยใช้ระยะเวลาฟักประมาณ 3 สัปดาห์ จะได้เป็นลูกไก่ไข่อายุ 1 วัน จากนั้นจะต้องมีการคัดเพศของลูกไก่ไข่โดยจะได้ลูกไก่เพศเมียและเพศผู้ในอัตราส่วนร้อยละ 50 : 50 โดยลูกไก่ไข่เพศเมียจะจำหน่ายให้เกษตรกรหรือนำไปเลี้ยงเพื่อผลิตไข่ไก่ ส่วนลูกไก่ไข่เพศผู้จะนำไปขายให้เกษตรกรที่ซื้อเป็นไก่เนื้อโดยเลี้ยงเพื่อบริโภคเนื้อต่อไป การผลิตลูกไก่ไข่ของบริษัทผู้ผลิตจะมีการนำลูกไก่ไข่ที่ผลิตได้จากโรงฟักแบ่งได้เป็น 2 ส่วน คือ

⁶ ฟ้าหม่น ก้องกิตติสกุล. (2548). การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลกระทบต่ออุปสงค์การนำเข้าพ่อแม่พันธุ์ไก่ไข่. หน้า 23-24.

⁷ แหล่งเดิม.

ส่วนแรก นำไปเป็นลูกไก่ไข่ที่ฟักได้ อายุ 1 วัน เข้าเลี้ยงในฟาร์มของผู้ผลิตเอง โดยอาจจะเป็นการเลี้ยงแบบทำสัญญาจ้างเลี้ยงหรือสัญญาประกันราคากับเกษตรกร เพื่อเลี้ยงต่อไปอีกประมาณ 16-18 สัปดาห์ เพื่อเลี้ยงต่อไปเป็นไก่รุ่นพันธุ์ไข่หรือไก่สาว แล้วรับซื้อไก่สาวคืนในราคาประกันตามสัญญา จากนั้นบริษัทจะนำไปขายให้กับเกษตรกรที่ต้องการนำไปเลี้ยงเป็นไก่ไข่ขึ้นกรงเพื่อเลี้ยงให้ได้ผลผลิตไข่ไก่ต่อไป

ส่วนที่สอง นำลูกไก่ไข่ที่ฟักได้ไปบรรจุใส่กล่องและจัดจำหน่าย เป็นลูกไก่ไข่ที่ขายให้กับเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่ทั้งรายใหญ่และรายเล็ก ตัวแทนจำหน่ายของผู้ผลิต (Agent) และขายผ่านตัวแทนขายหรือพนักงานขายของบริษัทผู้ผลิต เป็นต้น บริษัทผู้ผลิตลูกไก่ไข่จะมีการทำธุรกิจครบวงจร เช่น เครื่องเจริญโภคภัณฑ์ เครื่องเบทาโกร และบริษัทแหลมทอง เป็นต้น โดยจะทำการจำหน่ายทั้งอาหารสัตว์ ลูกไก่ไข่ ลูกไก่เนื้อ ยาและเวชภัณฑ์ รวมถึงผลิตภัณฑ์ต่างๆ ของบริษัท ซึ่งบางครั้งการขายลูกไก่ไข่ให้กับเกษตรกรจะพ่วงขายอาหารสัตว์ไปด้วย เพื่อเป็นการขยายตลาดทั้งไก่ไข่และอาหารสัตว์

ปริมาณการเลี้ยงไก่ไข่ในประเทศไทยจะขึ้นอยู่กับปริมาณพ่อแม่พันธุ์ไก่ไข่ (เพศเมีย) โดยจะเป็นแม่พันธุ์ไก่ไข่ที่นำเข้า โดยเลี้ยงประมาณ 20 สัปดาห์ และจะเริ่มให้ไข่เมื่ออายุ 21 สัปดาห์ แม่พันธุ์ไก่ไข่ (PS) 1 ตัว จะให้ลูกไก่ไข่ (Layer) เฉลี่ยสัปดาห์ละ 1.5 ตัว หรือได้เท่ากับ 90 ตัว ตลอดช่วงอายุ 80 สัปดาห์ ระยะเวลาตั้งแต่นำเข้าลูกไก่ไข่พ่อแม่พันธุ์จากต่างประเทศมาเลี้ยงเพื่อผลิตเป็นแม่ไก่ไข่จำหน่ายให้เกษตรกรในแต่ละรุ่น พ่อแม่พันธุ์ไก่ไข่ที่นำเข้าต้องใช้เวลาเลี้ยงประมาณ 20 สัปดาห์ แม่พันธุ์ไก่ไข่จึงเริ่มให้ไข่ที่เป็นไข่เชื้อ และนำเข้าตู้ฟัก 3 สัปดาห์ เพื่อฟักเป็นลูกไก่ไข่ อายุ 1 วัน หรือรวมระยะเวลาในการเลี้ยงที่ผลิตเป็นลูกไก่ไข่ประมาณ 5-6 เดือน จากนั้นก็นำไปเลี้ยงต่อไปเป็นไก่รุ่นหรือไก่สาวโดยใช้เวลาเลี้ยงประมาณ 16-18 สัปดาห์ ไก่สาวจะเริ่มให้ไข่ที่อายุ 21 สัปดาห์ ซึ่งรวมระยะเวลาตั้งแต่นำเข้าพ่อแม่พันธุ์จนถึงเป็นไก่ไข่ขึ้นกรงให้ไข่ซึ่งจะได้ผลผลิตไข่ไก่ออกมาสู่ตลาดจะใช้ระยะเวลาประมาณ 9 เดือน-1 ปีขึ้นไป ถ้าเป็นการนำเข้าปู่ย่าพันธุ์จะต้องใช้ระยะเวลาเพิ่มอีก 20 สัปดาห์ จึงจะมีผลต่อปริมาณการผลิตไข่ไก่ โดยจะใช้ระยะเวลาประมาณ 1 ปี-1 ปีครึ่งขึ้นไป

ตั้งแต่นำเข้าพ่อแม่พันธุ์ไก่ไข่ได้มาเลี้ยง จนกระทั่งแม่พันธุ์ไข่เริ่มฟักเป็นไข่เชื้อ และเริ่มให้ไข่ต่อไปอีกประมาณ 52 สัปดาห์หรือ 12 เดือน จึงจะปลดขาย ดังนั้น รวมใช้ระยะเวลาอายุการเลี้ยงพ่อแม่พันธุ์ไก่ไข่จนกระทั่งปลดขาย รวมระยะเวลาทั้งสิ้นเป็น 18 เดือน

2.3.2 ลักษณะของการประกอบการเลี้ยงไก่ไข่ของเกษตรกร

ประเภทของลักษณะการเลี้ยงไก่ไข่ของเกษตรกรสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

1) ผู้เลี้ยงอิสระ

เป็นประเภทการเลี้ยงเองและขายผลผลิตเอง ส่วนใหญ่จะเป็นผู้เลี้ยงไก่อายุใหญ่ โดยจะใช้เงินทุนของตนเองทั้งหมดในการประกอบธุรกิจ ได้แก่ การสร้างคอก โรงเรือน อุปกรณ์ในการเลี้ยง ค่าพันธุ์ไก่ ยา อาหาร ฯลฯ ซึ่งจะมีอิสระในการขายผลผลิตไข่ไก่ โดยจะขายให้ผู้ที่มาติดต่อรับซื้อในราคาตลาด โดยทั่วไปเกษตรกรจะขายให้กับพ่อค้าที่มาติดต่อซื้อขายกันเป็นประจำ ในแหล่งที่มีการเลี้ยงไก่ไข่มากๆ จะมีพ่อค้ารวบรวมจากกรุงเทพฯ และปริมณฑล ซึ่งจะเรียกกันว่า ลังไข่ มารับซื้อไข่ไก่ถึงหน้าฟาร์มโดยตรง สามารถแบ่งการเลี้ยงอิสระได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

(1) เกษตรกรที่ซื้อลูกไก่ไข่มาเลี้ยง โดยจะซื้อลูกไก่ไข่จากบริษัทผู้ผลิตเป็นลูกไก่ไข่ อายุ 1-7 วัน มาเลี้ยงจนกระทั่งเป็นไก่รุ่นที่สามารถให้ไข่ได้ แล้วขายไข่ให้กับพ่อค้าหรือผู้บริโภคร

(2) เกษตรกรซื้อไก่ไข่รุ่นหรือไก่สาวมาเลี้ยง โดยจะซื้อไก่สาวอายุ 16-18 สัปดาห์จากบริษัทมาเลี้ยงจนกระทั่งให้ไข่ แล้วขายไข่ให้กับพ่อค้าหรือผู้บริโภคร

2) ผู้เลี้ยงแบบมีสัญญาผูกพัน

เป็นลักษณะที่ผู้เลี้ยงเป็นลูกเจ้าของบริษัทหรือของตัวแทนขายอาหารสัตว์ โดยผู้เลี้ยงจะเป็นผู้ลงทุนสร้างโรงเรือน อุปกรณ์การเลี้ยงไก่และค่าใช้จ่ายอื่นๆ ส่วนค่าพันธุ์ไก่ อาหารสัตว์และยา บริษัทผู้ดำเนินธุรกิจจะเป็นผู้ลงทุนให้ทั้งหมด รวมถึงด้านการตลาด ผู้ดำเนินธุรกิจจะมารับซื้อไข่ไก่ทั้งหมดถึงฟาร์มในราคาประกันที่ตกลงกันไว้ โดยคิดค่าตอบแทนให้หลังจากหักค่าใช้จ่ายต่างๆ ในการเลี้ยงไก่แล้ว ซึ่งข้อเสียของลักษณะการเลี้ยงไก่ประเภทนี้ คือ เกษตรกรจะขาดอำนาจในการต่อรองราคาและไม่สามารถขยายการผลิตตามที่ต้องการได้ เนื่องจากราคาและผลตอบแทนได้มีการระบุไว้ตั้งแต่การทำสัญญาก่อนการเข้าเลี้ยงไก่แล้ว ส่วนข้อดีของการเลี้ยงแบบนี้คือ มีตลาดรองรับผลผลิตที่แน่นอน เกษตรกรไม่ต้องไปหาตลาดหรือขายผลผลิตด้วยตนเองทำให้ไม่มีไข่เหลือค้างในกรณีที่ราคาไข่ไก่ไม่ดี มีปริมาณผลผลิตไข่มากเกินไปเกินความต้องการบริโภค

ปัจจุบันมีเกษตรกรที่เลี้ยงประเภทนี้อยู่ภายใต้การดำเนินการของบริษัทที่ประกอบธุรกิจลักษณะครบวงจร เกษตรกรที่เลี้ยงไก่ไข่แบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

(1) เกษตรกรที่เลี้ยงไก่สาว โดยรับเอาลูกไก่ไข่อายุ 1 วัน จากบริษัทผู้ผลิตลูกไก่ไข่มาเลี้ยงจนกระทั่งมีอายุครบ 16-18 สัปดาห์ บริษัทจึงจะมาจับไก่สาวไปขายให้เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่ต่อไป

(2) เกษตรกรที่เลี้ยงไก่ไข่ จะรับเอาลูกไก่ไข่อายุ 1 วัน จากบริษัทมาเลี้ยงจนกระทั่งให้ไข่ แล้วบริษัทจะมารับซื้อไข่ไก่ทั้งหมดในราคาที่ตกลงกันไว้ไปจำหน่ายต่อไป

2.3.3 การทำฟาร์มไข่ไก่⁸

การเลี้ยงไก่ไข่มีหลายแบบ ไม่ว่าจะเป็นการเลี้ยงขังกรง (Cage Eggs) การเลี้ยงปล่อยในโรงเรือน (Barn Laid Eggs) หรือการเลี้ยงปล่อยพื้น (Free Range Eggs) ซึ่งการเลี้ยงแบบต่างๆ มีข้อดีและข้อเสียที่แตกต่างกัน

1) การเลี้ยงขังกรง (Cage Eggs)

เป็นระบบการเลี้ยงที่นิยมมากที่สุดเกือบ 100% ของไข่ที่ขายในตลาดและห้างสรรพสินค้า แม่ไก่จะถูกเลี้ยงในกรง ประมาณ 4-20 ตัวต่อกรง ในโรงเลี้ยงขนาดใหญ่ หรือที่เรียกว่าโรงเรือนปิด ซึ่งมีคุณภาพที่แตกต่างกัน ตามระบบการจัดการสุขภาพ

(1) ข้อดีของการเลี้ยงขังกรง

- ก. เป็นระบบที่ป้องกันแม่ไก่จากศัตรูตามธรรมชาติ เช่น งู สุนัข หรือแมว
- ข. อัตราการติดเชื้อและพยาธิในแม่ไก่อยู่ในเกณฑ์ต่ำ สามารถควบคุมอัตราการตายของแม่ไก่ และสามารถดูแลสุขภาพแม่ไก่ได้ดีกว่าการเลี้ยงแบบอื่นๆ
- ค. ช่วยลดการใช้ยาสัตว์ ทำให้แม่ไก่ไม่เครียด
- ง. ถ้ามีแม่ไก่ป่วย ระบบนี้จะสามารถแยกแยะแม่ไก่ที่เป็นปัญหาไปรักษาได้ง่าย
- จ. ระบบโรงเลี้ยงที่ทันสมัยจะสามารถลดความเสี่ยงจากโรคระบาด และการติดเชื้อต่างๆ เช่น ไข้หวัดนก ได้

ฉ. ป้องกันการทำร้ายกันเองของแม่ไก่ได้

(2) ข้อเสีย

- ก. แม่ไก่เสมือนถูกขังให้โดดเดี่ยว ไม่มีสังคม
- ข. มีพื้นที่แคบๆ แต่พอให้ยืนและกางปีกเท่านั้น
- ค. แม่ไก่ไม่สามารถทำพฤติกรรมตามธรรมชาติได้ เช่น การสร้างรัง การทำความสะอาดตัวเอง
- ง. กรงที่ไม่ทันสมัยอาจทำให้กระดูกแม่ไก่ไม่แข็งแรง และเกิดกระดูกหักได้ถ้ามีการย้ายกรง

⁸ เอส คับบลิว ฟู้ดเทค. (ม.ป.ป.). กินไข่ทุกวัน ดีทุกวัน. สืบค้นเมื่อ 14 กุมภาพันธ์ 2554, จาก

2) การเลี้ยงปล่อยในโรงเรือน (Barn Laid Eggs)

ระบบการเลี้ยงในโรงเรือนจะให้อิสระกับแม่ไก่ที่จะเดินไปมาภายในโรงเรือน หรือ ภายใต้อาบน้ำที่ถูกรอกแบบมาให้แม่ไก่สะอาดและมีสุขภาพที่ดี ซึ่งระบบนี้แทบจะหาได้ยากในประเทศไทย

(1) ข้อดี

- ก. ปกป้องแม่ไก่จากนกกินไข่ได้
- ข. ถึงแม้จะไม่ได้ออกนอกโรงเรือน แต่แม่ไก่สามารถเคลื่อนที่ได้อย่างอิสระ
- ค. โรงเรือนใหญ่พอที่จะทำให้แม่ไก่มีสังคมได้
- ง. การออกแบบโรงเรือนให้มีสิ่งอำนวยความสะดวก ทำให้แม่ไก่ยังคงแสดงพฤติกรรมตามธรรมชาติได้ เช่น การสร้างรัง การยืนเกาะ และการทำความสะอาดตัวเอง

(2) ข้อเสีย

- ก. แม่ไ่มักเป็นโรคต่างๆ ได้ง่าย
- ข. แยกแยะแม่ไก่ที่เป็นโรคเพื่อทำการรักษาได้ยาก
- ค. มักมีปัญหาการทำร้ายกันเอง เช่น การจิกชน การต่อสู้ หรือแม่แต่กินกันเอง
- ง. เพิ่มความเสี่ยงจากอุบัติเหตุจากการบินไปบินมา และชนวัตถุต่างๆ ในโรงเรือน

3) การเลี้ยงแบบปล่อยพื้น (Free Range Eggs)

เป็นระบบการเลี้ยงแบบเดียวกับการเลี้ยงในโรงเรือน แต่จะปล่อยให้แม่ไก่ออกไปนอกโรงเรือนได้ในระหว่างวัน เป็นเวลาอย่างน้อย 8 ชั่วโมง แม่ไก่จะกลับเข้าโรงเรือนเพื่อพักผ่อน กินน้ำและอาหาร ซึ่งระบบการเลี้ยงนี้ไม่ค่อยพบในประเทศไทยเช่นกัน

(1) ข้อดี

- ก. แม่ไก่สามารถออกไปสู่ภายนอกได้
- ข. แม่ไก่สามารถแสดงพฤติกรรมตามธรรมชาติได้ดี
- ค. ถ้าฝูงใหญ่ แม่ไก่จะสามารถมีสังคมตามธรรมชาติได้ดี

(2) ข้อเสีย

- ก. เสี่ยงต่ออันตรายต่างๆ และนกกินไข่
- ข. เสี่ยงต่อการติดโรคและพยาธิ
- ค. ยิ่งฝูงใหญ่ยิ่งยากต่อการจัดการกับแม่ไก่ที่เป็นปัญหา
- ง. มีความเสี่ยงสูงที่จะทำร้ายกันเอง
- จ. เพิ่มความเสี่ยงที่จะเกิดอุบัติเหตุ

4) การเลี้ยงแบบพิเศษอื่นๆ

นอกจากการเลี้ยงดังกล่าวข้างต้นแล้วยังมีการเลี้ยงแบบพิเศษอื่นๆ เช่น การเลี้ยงให้ไก่ไข่ที่มีคุณค่าทางโภชนาการที่มากขึ้น เพื่อให้ผู้บริโภคได้มีทางเลือกมากขึ้น เช่น ไก่โอมก้า-3 ไก่มังสวิรัต ไก่ชีวภาพ และไก่โคลัมบัส เป็นต้น

2.3.4 ตลาดไข่ไก่⁹

การตลาดเป็นสิ่งสำคัญในการดำเนินธุรกิจการเลี้ยงไก่ไข่ ซึ่งเป็นตัวชี้ได้ว่าการเลี้ยงไก่ไข่จะประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงใด โดยผู้เลี้ยงหรือเกษตรกรจะได้รับผลกำไรมากหรือน้อยเท่าไร สาเหตุจากผู้เลี้ยงไก่ไข่สามารถขายไข่ได้ราคาสูงหรือราคาต่ำ ตลาดไข่ไก่ของประเทศไทยสามารถแบ่งออกเป็น 2 ตลาด คือ ตลาดภายในประเทศและตลาดต่างประเทศ ซึ่งผลผลิตไข่ไก่ส่วนใหญ่กว่าร้อยละ 98 จำหน่ายให้ผู้บริโภคภายในประเทศ ส่วนที่เหลือร้อยละ 2 จะเป็นการส่งออกไปจำหน่ายต่างประเทศ ซึ่งยังมีปริมาณน้อยมาก แต่ปัจจุบันมีผู้ผลิตได้เห็นความสำคัญของตลาดส่งออกเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากจะเป็นตลาดที่สามารถช่วยระบายปริมาณผลผลิตไข่ส่วนเกินภายในประเทศได้

1) ตลาดภายในประเทศ

เป็นตลาดที่พิจารณาถึงลักษณะการเลี้ยงไก่ไข่ โครงสร้างตลาดไข่ไก่จะมีลักษณะเป็นตลาดที่มีผู้ซื้อและผู้ขายมากมาย ธุรกิจการเลี้ยงไก่ไข่ปัจจุบันทำในเชิงการค้ามากขึ้น ดังนั้นจึงมีการลงทุนสูงทำให้การเข้าออกจากตลาดทำได้ค่อนข้างยาก ผู้ประกอบการส่วนใหญ่จะดำเนินการโดยลักษณะที่เป็นเกษตรกรที่เลี้ยงอิสระ และทำการตลาดขายผลผลิตเอง เกษตรกรจะขายผลผลิตให้กับพ่อค้าขายส่งรายใหญ่หรือล้งไข่ หรือเลี้ยงเองและขายไข่เอง โดยขายให้กับพ่อค้าขายส่งรายย่อย การกำหนดราคาเกษตรกรจะขายไข่ตามราคาประกาศของสมาคมผู้ค้า ผู้ผลิตและส่งออกไข่ไก่หรือสหกรณ์ผู้เลี้ยงไก่ไข่ เป็นต้น โดยลักษณะตลาดของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่แบ่งออกได้ดังนี้

(1) เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่ ประกอบด้วยผู้เลี้ยงไก่ไข่ที่เป็นรายใหญ่และรายย่อย โดยเกษตรกรรายใหญ่จะเป็นผู้เลี้ยงไก่ไข่เป็นอาชีพหลัก โดยจะเป็นทั้งผู้ผลิตไข่ไก่และเป็นผู้ขายผลผลิตไข่ไก่ด้วยตนเอง การขายผลผลิตไข่ไก่จะขายให้กับผู้ซื้อเจ้าประจำซึ่งเป็นผู้ค้าส่งรายย่อยโดยตรง โดยผู้เลี้ยงจะกำหนดราคาขายเองทำให้ได้รับผลตอบแทนที่สูงขึ้น แต่ส่วนมากจะกำหนดราคาตามสหกรณ์ผู้เลี้ยงไก่ไข่ในเขตนั่นๆ เช่น สหกรณ์ผู้เลี้ยงไก่ไข่แปดริ้ว สหกรณ์ผู้เลี้ยงไก่ไข่ชลบุรี เป็นต้น

⁹ ฟ้าหม่น ก้องกิตติสกุล. เล่มเดิม. หน้า 41-43.

ส่วนเกษตรกรรายย่อยจะขายผลผลิตไข่ไก่ให้กับลิ่งไข่ เพราะจะเป็นผู้ที่รับซื้อประจำโดยลิ่งไข่จะรับซื้อไข่ทั้งหมดถึงแม้ว่าจะเป็นช่วงเวลาที่ไข่ไก่ออกสู่ตลาดในปริมาณมาก ทำให้สามารถขายผลผลิตได้แน่นอน ไม่มีไข่เหลือค้างแต่จะขายในราคาที่ต่ำกว่าที่อื่นๆ และเกษตรกรสามารถขายปลีกโดยตรงให้กับผู้บริโภคได้ด้วยเหมือนกัน

(2) พ่อค้าส่งรายใหญ่ จะเรียกกันว่า “ลิ่งไข่” คือ เป็นผู้ค้าส่งรายใหญ่ในกรุงเทพฯ เป็นผู้รวบรวมซื้อไข่จากฟาร์มเกษตรกรหลายๆ ฟาร์ม แล้วรวบรวมเพื่อจำหน่ายกระจายไปยังแหล่งต่างๆ ในกรุงเทพฯ ซึ่งเป็นตลาดไข่ไก่ที่ใหญ่ที่สุด และส่งไปจำหน่ายต่างจังหวัด นอกจากนี้พ่อค้าขายส่งรายใหญ่ยังเป็นผู้ที่ส่งออกไข่ไก่ไปจำหน่ายต่างประเทศ ในกรณีเกิดปัญหาปริมาณไข่ไก่มากเกินไป ความต้องการบริโภค เพื่อพยุงราคาไข่ไก่ภายในประเทศไม่ให้ตกต่ำมาก แต่ปัจจุบันลิ่งไข่มีความสำคัญลดน้อยลงแล้ว เนื่องจากว่าส่วนใหญ่เกษตรกรที่เลี้ยงไข่ไก่เป็นปริมาณมาก จะนำผลผลิตไปขายเองเพื่อให้ได้รับผลตอบแทนที่สูงกว่าขายให้ลิ่งไข่ แต่ถ้าเป็นเกษตรกรรายย่อยยังมีที่ขายผลผลิตให้กับลิ่งไข่อยู่

(3) พ่อค้าขายส่งรายย่อย จะเป็นผู้รับซื้อไข่เป็นประจำส่วนใหญ่จะนำรถบรรทุกมารับเองที่ฟาร์ม และจะมารับซื้อไข่เองถึงที่ฟาร์ม โดยจะแบ่งเป็น 3 ประเภท คือ พ่อค้าขายส่งต่างจังหวัด พ่อค้าขายส่งกรุงเทพฯ และพ่อค้าขายส่งในพื้นที่ ซึ่งแบ่งตามลักษณะภูมิภานาที่อยู่ การบรรทุกไข่ไก่จะใช้รถบรรทุกเล็กเข้ามารับไข่ที่ฟาร์ม โดยจะบรรทุกได้ครั้งละ 30,000 ฟอง และนำไปจำหน่ายต่อให้พ่อค้าขายส่งหรือพ่อค้าขายปลีก อย่างไรก็ตามจะมีเกษตรกรที่จะนำผลผลิตไข่ไก่ไปขายเองโดยตรงตามจังหวัดต่างๆ โดยบรรทุกไปส่งครั้งละมากๆ

(4) พ่อค้าขายปลีก เป็นพ่อค้ารายเล็กโดยจะทำการรับซื้อไข่ไก่จากพ่อค้าขายส่งและพ่อค้ารวบรวมหรืออาจจะไปรับซื้อโดยตรงจากฟาร์ม ถ้าหากผลผลิตล้นตลาดพ่อค้าขายปลีกส่วนใหญ่จะนำไปเร่ขายในที่ต่างๆ ที่ห่างไกลจากตลาด

2) ตลาดต่างประเทศ

การส่งออกไข่ไก่ของประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นการส่งออกเพื่อระบายผลผลิตไข่ไก่ส่วนเกิน และเพื่อรักษาเสถียรภาพราคาไข่ภายในประเทศไม่ให้ตกต่ำมากเกินไป

2.3.5 การกำหนดนโยบายการควบคุมการนำเข้าพ่อแม่พันธุ์ไข่ไก่

ปริมาณการผลิตไข่ไก่จะมากหรือน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับปริมาณการเลี้ยงไข่ไก่ โดยปริมาณการเลี้ยงไข่ไก่จะขึ้นอยู่กับปริมาณนำเข้าพ่อแม่พันธุ์ไข่ไก่จากต่างประเทศ ปริมาณการผลิตไข่ไก่ของผู้เลี้ยงและเป็นปัจจัยสำคัญที่จะมากำหนดปริมาณการผลิตไข่ไก่ คือ ราคาไข่ไก่ในระยะที่ผ่านมา ถ้าหากในช่วงก่อนหน้ามีราคาค่อนข้างสูงก็จะจูงใจให้เกษตรกรผู้เลี้ยงเพิ่มหรือขยายการเลี้ยงและถ้าราคาไข่ไก่ตกต่ำก็จะลดการเลี้ยงลง บริษัทผู้ผลิตลูกไก่ไข่ที่นำเข้าพ่อแม่พันธุ์ไข่ไก่

จากต่างประเทศ ก็ใช้ราคาไข่ไก่เป็นปัจจัยหนึ่งที่ใช้ในการกำหนดปริมาณการนำเข้าพ่อแม่พันธุ์ไก่ไข่ เช่น ถ้าราคาไข่ไก่สูงก็นำเข้าพ่อแม่พันธุ์ในปริมาณมาก ถ้าราคาตกต่ำก็ลดการนำเข้าลง เป็นต้น

การผลิตไข่ไก่ของเกษตรกรในประเทศไทย จะประสบปัญหาการขาดทุนและมีรายได้จากการผลิตไข่ไก่ที่ไม่แน่นอน เนื่องจากราคาไข่ไก่ที่เกษตรกรได้รับมีความผันผวนอยู่ตลอดเวลา ส่งผลกระทบทำให้รายได้จากการเลี้ยงไก่ไข่ไม่มีเสถียรภาพ ทำให้เกษตรกรได้รับความเดือดร้อน จึงมีการรวมตัวของเกษตรกรที่จะให้ภาครัฐบาลเข้ามาช่วยเหลือพิจารณาหาแนวทางแก้ไขปัญหาระบบ เพื่อความมีเสถียรภาพในราคาไข่ไก่และรายได้จากการเลี้ยงไก่ไข่ที่ยั่งยืน ทำให้เกษตรกรทั้งรายย่อยที่เป็นฟาร์มขนาดเล็ก และผู้เลี้ยงขนาดใหญ่ที่เป็นการเลี้ยงในเชิงการค้าได้อยู่รอดต่อไป

ปี พ.ศ. 2543 ราคาไข่ไก่ละที่เกษตรกรขายได้ลดลงอยู่ที่ฟองละ 1.17 บาท ทำให้เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่ได้รับผลกระทบขาดทุนจากการเลี้ยงไก่ไข่และขายไข่ไก่ จึงได้รวมกลุ่มกับกลุ่มสหกรณ์ผู้เลี้ยงไก่ไข่ และสมาคมต่างๆ ของธุรกิจไก่ไข่ ได้ร้องเรียนกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์การเกษตรเรื่องปัญหาราคาไข่ไก่ตกต่ำ และราคาไข่ไก่ที่ขายได้ต่ำกว่าต้นทุนการผลิตไข่ไก่ ในปี พ.ศ. 2544 จึงได้เริ่มมีการแต่งตั้งคณะกรรมการการเกษตรและสหกรณ์วุฒิสภา ได้ตั้งคณะกรรมการพิจารณาศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหาและการตลาดไข่ไก่ของเกษตรกรอย่างยั่งยืน โดยมีประเด็นปัญหาของการผลิต การตลาดไข่ไก่ สามารถสรุปได้ 8 ประเด็น คือ

- 1) ปัญหาความผันผวนของราคาไข่ไก่ ทำให้มีผลกระทบต่อเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่ เกิดความไม่แน่นอนของรายได้ รวมถึงธุรกิจประสบปัญหาขาดทุน
- 2) ปริมาณการผลิตมีความไม่แน่นอน ไม่สามารถควบคุมปริมาณผลผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดได้
- 3) เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่ขาดแคลนเงินทุนในการพัฒนาระบบการเลี้ยง ส่งผลให้ผลผลิตไข่ไก่ที่ได้มีคุณภาพต่ำและไม่มีมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงไก่
- 4) ต้นทุนการผลิตสูง เนื่องจากธุรกิจไข่ไก่ต้องอาศัยการนำเข้าพ่อแม่พันธุ์ไก่ไข่และวัตถุดิบอาหารสัตว์จากต่างประเทศ ทำให้มีราคาสูง ส่งผลให้ต้นทุนการผลิตไข่ไก่สูง เป็นอุปสรรคในการพัฒนาการแข่งขันเพื่อการส่งออก
- 5) การตลาดภายในประเทศมีข้อจำกัดในด้านการบริโภค อัตราการบริโภคไข่ไก่เฉลี่ยต่อคนต่อปีของไทยอยู่ระดับต่ำและต่ำกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับหลายประเทศในโลก
- 6) ปริมาณห้องเย็นมีจำกัด สำหรับการเก็บรักษาไข่ไก่ในภาวะที่มีราคาตกต่ำ
- 7) การส่งออกไข่ไก่ไม่สามารถจัดการได้อย่างมีเสถียรภาพ ขาดความต่อเนื่องในการส่งออก จะส่งออกไข่ไก่เมื่อผลผลิตภายในประเทศเหลือเกินความต้องการ ในช่วงราคาไข่ไก่ตกต่ำเท่านั้น เมื่อช่วงใดภายในประเทศเกิดภาวะขาดแคลนไข่ไก่ ก็ไม่สามารถหาไข่ไก่ส่งออกได้

ต่างประเทศได้

8) ฐานการตลาดบริโภคไข่ไก่ในประเทศไทยมีจำกัด ฐานการบริโภคไข่ไก่ที่สำคัญอยู่ที่เด็กและเยาวชนที่อยู่ในวัยศึกษา จึงทำให้ปริมาณการบริโภคเกิดความผันผวนแปรไปตามฤดูกาลของการเปิดภาคเรียนการศึกษา รวมถึงเทศกาลต่างๆ ทำให้มีความต้องการไข่ไก่มากกว่าช่วงปกติ ส่งผลทำให้ตลาดไข่ไก่ไม่มีเสถียรภาพเกิดความผันผวนในด้านราคา ส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกรรมการผลิตไข่ไก่ให้ผันแปรไปด้วย

ในปี พ.ศ. 2545 มีการแต่งตั้งใหม่เป็น คณะกรรมการกำหนดแนวทางการผลิตและการตลาดไข่ไก่และผลิตภัณฑ์ ได้จัดระเบียบการนำเข้าพันธุ์ไข่ไก่ โดยได้จัดสรรการนำเข้าพ่อแม่พันธุ์ไข่ไก่ (เพศเมีย) เริ่มในปี พ.ศ. 2545 โดยนำปริมาณการนำเข้าพ่อแม่พันธุ์ไข่ไก่ (เพศเมีย) ปี พ.ศ. 2544 ของทุกบริษัทมาเป็นฐานข้อมูลในการจัดสรรการนำเข้า โดยแต่ละบริษัทจะมีปริมาณความต้องการนำเข้าพ่อแม่พันธุ์ไข่ไก่ (เพศเมีย) ปี พ.ศ. 2545 จำนวน 326,160 ตัว แต่ได้รับการจัดสรรอนุญาตให้มีการนำเข้าพ่อแม่พันธุ์ไข่ไก่ (เพศเมีย) จำนวน 229,362 ตัว โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่หนึ่ง กลุ่มผู้ผลิตลูกไก่ไข่เพื่อการค้า จะได้รับการจัดสรรให้ตามจำนวนที่เสนอขอในอัตราร้อยละ 70 ของปริมาณที่เสนอขอ จำนวน 322,660 ตัว และปริมาณที่ได้รับการจัดสรรจำนวน 225,862 ตัว ได้รับการจัดสรรน้อยกว่าการขอนำเข้าคิดเป็นร้อยละ 30

ส่วนที่สอง กลุ่มผู้ผลิตลูกไก่ไข่ใช้ภายในฟาร์มของตนเอง คือ ห้างหุ้นส่วนจำกัดอุดมชัยฟาร์ม จำนวนที่เสนอขอนำเข้าเป็น 3,500 ตัว และได้รับการจัดสรรตามที่เสนอขอจำนวน 3,500 ตัว

ส่วนที่สาม คือ โคเวตากลาง จำนวน 100,000 ตัว

ดังนั้น ปริมาณการนำเข้าพ่อแม่พันธุ์ไข่ไก่เพศเมียในปี พ.ศ. 2545 จึงมีปริมาณการนำเข้าที่ได้รับการจัดสรรรวมทั้งหมด 229,362 ตัว โดยมีโคเวตากลางจำนวน 100,000 ตัว แต่ปริมาณการนำเข้าจริงที่ได้จากข้อมูลปริมาณการนำเข้าพ่อแม่พันธุ์ไข่ไก่ (เพศเมีย) มีจำนวน 252,343 ตัว ซึ่งได้มีบางบริษัทได้ขอรับการนำเข้าพ่อแม่พันธุ์ไข่ไก่เพิ่มเติมจากปริมาณที่ได้รับการจัดสรรเนื่องจากเกิดปัญหาความขาดแคลนลูกไก่ไข่ของเกษตรกร กำลังการผลิตมีมากกว่าปริมาณที่ได้รับการจัดสรร เมื่อลดปริมาณการผลิตทำให้เกิดต้นทุนสูญเสียเปล่าในการผลิต เป็นต้น

ปริมาณปู่ย่าพันธุ์ไข่ไก่ (เพศเมีย) ที่ขอรับและได้รับการจัดสรร จำนวน 9,660 ตัว เป็นการขอนำเข้าปู่ย่าพันธุ์ไข่ไก่เพื่อผลิตพ่อแม่พันธุ์ไข่ไก่ โดยมีจุดประสงค์เพื่อการส่งออกและผลิตลูกไก่พ่อแม่พันธุ์ไข่ไก่เพื่อใช้เองภายในประเทศ จำนวน 172,500 ตัว และผลิตลูกไก่ไข่เพื่อการส่งออกจำนวน 382,140 ตัว

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสินค้าปศุสัตว์ ได้จัดตั้งคณะกรรมการนโยบายไข่ไก่แห่งชาติ (Egg Board) โดยมีการประกาศแต่งตั้ง ณ วันที่ 10 มิถุนายน พ.ศ. 2546 โดยคณะกรรมการนโยบายไข่ไก่แห่งชาติได้ปรับปรุงมาจากคณะกรรมการกำหนดแนวทางการผลิตและไก่ตลาดไข่ไก่และผลิตภัณฑ์ที่เคยแต่งตั้งแล้วเมื่อวันที่ 27 ธันวาคม พ.ศ. 2545 ซึ่งคณะกรรมการนโยบายไข่ไก่แห่งชาติมีอำนาจหน้าที่ในการแก้ไขปัญหาอุตสาหกรรมไข่ไก่โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นประธานของคณะกรรมการนโยบายไข่ไก่แห่งชาติและมีอธิบดีกรมปศุสัตว์เป็นเลขานุการ และบริษัทผู้แทนจากองค์กรที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจไข่ไก่และไข่ไก่โดยรวมทั้งภาครัฐบาลและเอกชนร่วมเป็นคณะกรรมการ โดยแบ่งเป็นบริษัทผู้ผลิตพันธุ์ไข่ไก่ 8 บริษัท กลุ่มเกษตรกรซึ่งประกอบด้วยสหกรณ์ผู้เลี้ยงไข่ไก่และกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงไข่ไก่จำนวน 8 ราย ผู้ทรงคุณวุฒิ 4 ราย และหน่วยงานราชการ 5 หน่วยงาน โดยคณะกรรมการชุดนี้รวมทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งกลุ่มผู้เลี้ยง ผู้ค้าและผู้แปรรูป ซึ่งทำงานร่วมกันดูแลอุตสาหกรรมไข่ไก่เพื่อดูแลอุตสาหกรรมไข่ไก่และไข่ไก่ทั้งระบบให้มีความมั่นคงและมีเสถียรภาพทั้งธุรกิจ เป็นการแก้ไขปัญหาทั้งระบบอย่างครบ¹⁰

ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2549 มีการแต่งตั้งคณะกรรมการนโยบายพัฒนาไข่ไก่และผลิตภัณฑ์ ขึ้นตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัฒนาไข่ไก่และผลิตภัณฑ์ พ.ศ. 2549 เพื่อกำกับดูแลอาชีพการเลี้ยงไข่ไก่ทั้งระบบสอดคล้องกับนโยบายความปลอดภัยสำหรับผู้บริโภคและการเปิดเสรีการค้าโลกเกิดประสิทธิภาพและได้ประสิทธิผล ประกอบกับเนื่องจากมีความจำเป็นต้องพัฒนาการผลิตและการตลาดไข่ไก่และผลิตภัณฑ์ทั้งระบบให้เข้าสู่เกณฑ์มาตรฐานอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งรวมถึงทำหน้าที่ในการจัดสรรโควตาคำนำเข้าพ่อแม่พันธุ์ไข่ไก่ (P.S.) ในปัจจุบันด้วย

จากการกำหนดนโยบายโควตาคำนำเข้าไข่ไก่ของคณะกรรมการนโยบายพัฒนาไข่ไก่และผลิตภัณฑ์ที่ผ่านมา เมื่อปี พ.ศ. 2553 มีกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงไข่ไก่จำนวน 113 ฟาร์ม ในนามบริษัท เอ เอฟ อี จำกัด ยื่นฟ้องกรมปศุสัตว์ในฐานะจำเลยที่ 1 อธิบดีกรมปศุสัตว์ในฐานะจำเลยที่ 2 และคณะกรรมการนโยบายพัฒนาไข่ไก่และผลิตภัณฑ์ในฐานะจำเลยที่ 3 ต่อศาลปกครองกลาง ซึ่งศาลปกครองกลางประทับฟ้องคดีเป็นคดีหมายเลขดำที่ 522/2553 แล้ว โดยคำฟ้องของผู้ฟ้องคดีมีสาระสำคัญประการหนึ่งนั้นอันเนื่องมาจากจำเลยทั้งสาม โดยมติของคณะกรรมการนโยบายพัฒนาไข่ไก่และผลิตภัณฑ์ (วันที่ 7 มกราคม พ.ศ. 2553) ได้ “ปฏิเสธ” ที่จะจัดสรรโควตาคำนำเข้าพ่อแม่พันธุ์ไข่ไก่จากต่างประเทศให้กับบริษัท เอ เอฟ อี จำกัด ซึ่งมีผู้ถือหุ้นเป็นเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ 59 ฟาร์ม และเป็นตัวแทนของกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงไข่ไก่อิสระในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือรวม 113 ฟาร์ม (ปริมาณเลี้ยงไข่ไก่นับรวมกัน 4,527,801 ตัว) โดยบริษัทของนำเข้ามาแม่พันธุ์ไข่ไก่

¹⁰ แหล่งเดิม.

ไปทั้งหมด 58,100 ตัว เพื่อผลิตลูกไก่ไข่สำหรับใช้ทดแทนในกลุ่มแก้ปัญหาการขาดแคลนลูกไก่ไข่ที่มีราคาแพง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขายอาหารสัตว์ควมพันธุ์สัตว์หรือเรียกง่ายๆ ว่า การขายลูกไก่ฟักอาหารสัตว์ โดยมติของคณะกรรมการนโยบายไก่ไข่และผลิตภัณฑ์ดังกล่าวให้เหตุผลที่ไม่ยอมจัดสรรปริมาณนำเข้าพ่อแม่พันธุ์ไก่ไข่ว่า “อยู่ระหว่างการควบคุมปริมาณการผลิตไข่ไก่ให้เกิดความสมดุลทั้งปริมาณการผลิตและความต้องการบริโภคภายในประเทศโดยใช้มาตรการลดกำลังการผลิตและควบคุมจำนวนผู้เลี้ยงไก่ไข่พันธุ์”

2.4 เปรียบเทียบข้อดีข้อเสียของการควบคุมการนำเข้าปุ๋ยหรือพ่อแม่พันธุ์ไก่ไข่กับการนำเข้าแบบเสรี การมีกฎหมายควบคุมการนำเข้าหรือให้มีการนำเข้าแบบเสรีในสินค้าแต่ละประเภะนั้นย่อมมีข้อดีและข้อเสียแตกต่างกัน ดังนั้น ผู้เขียนจึงขอเปรียบเทียบข้อดีข้อเสียของการควบคุมการนำเข้าปุ๋ยหรือพ่อแม่พันธุ์ไก่ไข่กับการนำเข้าแบบเสรี ดังต่อไปนี้

2.4.1 ข้อดีและข้อเสียของการควบคุมการนำเข้าปุ๋ยหรือพ่อแม่พันธุ์ไก่ไข่

1) ข้อดีของการควบคุมการนำเข้าปุ๋ยหรือพ่อแม่พันธุ์ไก่ไข่

(1) สามารถควบคุมโรคระบาดได้

(2) สามารถควบคุมปริมาณผลผลิตของปุ๋ยหรือพ่อแม่พันธุ์ไก่ไข่ภายในประเทศ

ให้เพียงพอกับปริมาณของความต้องการบริโภคได้

2) ข้อเสียของการควบคุมการนำเข้าปุ๋ยหรือพ่อแม่พันธุ์ไก่ไข่

(1) มีการแข่งขันในระบบธุรกิจการเลี้ยงน้อย

(2) อาจก่อให้เกิดการเอื้อประโยชน์แก่กลุ่มธุรกิจของผู้ประกอบการรายใหญ่

2.4.2 ข้อดีและข้อเสียของการนำเข้าปุ๋ยหรือพ่อแม่พันธุ์ไก่ไข่แบบเสรี

1) ข้อดีของนำเข้าปุ๋ยหรือพ่อแม่พันธุ์ไก่ไข่แบบเสรี

(1) ผู้เลี้ยงทุกรายมีสิทธินำเข้าปุ๋ยหรือพ่อแม่พันธุ์ไก่ไข่ได้

(2) มีการแข่งขันในระบบธุรกิจการเลี้ยงสูง

2) ข้อเสียของนำเข้าปุ๋ยหรือพ่อแม่พันธุ์ไก่ไข่แบบเสรี

(1) เมื่อไม่สามารถควบคุมปริมาณการนำเข้าได้ หากมีการนำเข้ามากเกินไปเกินความต้องการบริโภคภายในประเทศ อาจก่อให้เกิดภาวะผลิตภัณฑ์ล้นตลาด

(2) ผลกระทบจากภาวะผลิตภัณฑ์ล้นตลาดส่งผลให้ราคาสินค้าลดต่ำลง โดยมีต้นทุนในการผลิตเท่าเดิม